

19
ՀԱՅԿԱՆ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Ե Գ Ի Պ Տ Ո Ս

(ՊՈՔՄ)

Ե Ի

ԱՐՁԱԿ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գիրքը գրությունների համարով.

891.981

✓

891.99

Գ - 96

Ե Գ Ի Պ Տ Ո Ս

(ՊՈԷՄ)

ՅԵՄԻՆԻՍ Է 1961 թ.

Ե Ի

ԱՐՁԱԿ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գրեց՝

ՅԱԿՈԲ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

ՆԻԻ ԵՈՐԲ

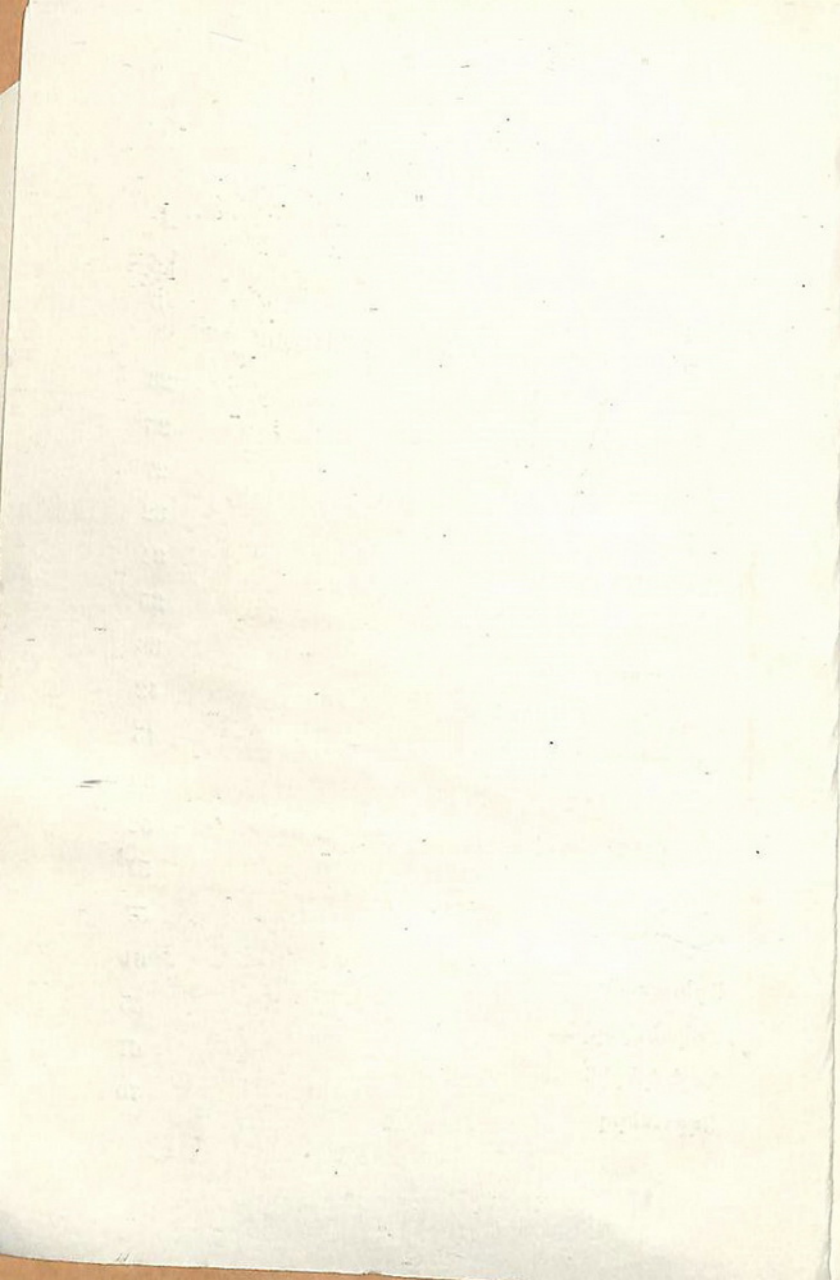
1938



644
2224
2224
1490
A 27278
A 27210

ՑԱՆԿ ՆԻԻԹԵՐՈՒ

	էջ
Եգիպտոս «Պոէմ»	5
ԱՐՁԱԿ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ	
Վաղւա Յաղթանակ	23
Անցնող Տարին	25
Ռազմերգութիւն	27
Մեկնող Ընկերներուն	32
Զմեռնային Սիրտ	34
Շնորհակալութեան Օր	35
Զինադադար	38
Ազատութեան Արձանին	42
Լեռններգութիւն	45
Մեր Բանակին	50
Սքալինին	52
Տիմիք-րով	54
Օրջոնիկիձէ	57
Արեւատօն	61
Հոկտեմբերին	65
Նոյեմբերին	67
Ողջուներգ	70



ԾՈՎԱՓԸ

Լուսանանանչ ու շֆեղ ադամանդի մը պէս հեռուէն

կը շողա Ափրիկեան ցամաքամասը —

Լայնատարած

Ու ամեհի...

Սահարայի տօքակէզ շունչը կը հպի Միջերկրակա-
նի մեղկ ալիքներուն,

Որոնք Մայիսեան առաւօտով կը լոգնան աւագա-
վառ փերուն վրա...

Հագար ցեղերու եւ հագար ժողովուրդներու բար-
բարոս բայց խոստմնալից հառաչը կ'անցնի
վիթ-խարի ալիքի մը պէս,

Որ կրնա աշխարհներ ցնցել...

Կ'զգամ անքափանց անտառներու շարժումը վայրի
Ու մէջս կը մրրկին կատաղի վագրերու տարերային
յուզումներն ու սէրերը հանդէպ այս անբաղդ
աշխարհի, որ արիւնաբամ կը տֆա օտար գար-
շապարներու ներքեւ:

Բա՛ց ինծի քու քեւերդ տրտմալար ու ճկուն

Եգիպտո՛ս,

Իմ արեւահոս՝,

Իմ երա՛գ,

Ու քող որ քնարս հնչեցնէ նորածագ առաւօտներուդ
թարմ ու յորդահոս լուսերգութիւնները,

Ու երակներուս մէջ զգա՛մ ըմբոստութեանդ կիրքն,

Ու անկախութեան սուրացող քու ոգիիդ պռոք-կու-
մը խելայեղ...

Կ'ուզեմ շնչել քու արեւդ կենսավառ

Ու անապատներուդ կրակը հոգիիս մէջ հաւաքել...

Ես կարօտցեր եմ քեզի

Եգիպտո՛ս,

Իմ հոգի,

Իմ եղբայր,

Իմ սէ՛ր,

Դո՛ւն, որ այս տրտմահալած երկրին վրա խաւա-
րէն յորդող առաջին ազգն ըլլալ կը ձգտիս,
Եքովպական խաւարումէն յետո, որուն քալսիծը
դեռ կ'եռա սրտերու մէջ արդարախոհ...

Եգիպտո՛ս,

Դուն, որ լուսահոս առաւօտներու կարմիր ուղին
ես բռներ,

Ողջո՛ւն քեզի

Նորաշունչ երկիր,

Պայծառ տրտմութիւն,

Կարմիր Հրաբուխ...

* * *

ԱՌԱՒՈՏ

Պղնձեա շէկ արեւ մը կը յորդի հորիզոնէն ու կը
տարածւի Միջերկրականի կապոյտ ջուրերուն
վրա,

Մայիսեան մեղմ գոլ մը կը շոյէ ջուրն աղի ու ա-
ւազներուն մէջ կը լուծւի սպիտակափառ...

Ծովափին վրա հսկող արմաւենիներու խումբ մը
իր քեւերը կը բաբալսէ եւ իր սլացիկ հասակը
կ'օրօրէ,

Լայն քեւերով արագիլ մը կ'անցնի Նեղոսի վրա-
յէն, որ ոսկիներու մէջ կը ծփա,

Սպիտակ էշ մը իր քափանցիկ շուքը կը ձգէ բերրի
հողին վրա,

Տարօրինակ կենդանիի մը խենդ ճայնը կը լաւի
գետափէն,

Կ'արքննա՛հնամեա Եգիպտոսը,

Ոսկի ու արմաւենաբոյր առաւօտով, որ տաք արե-
ւին ծոցը կը վազէ,

Քիչ վերջը երկնքի ոսկին կը փոխւի կիզիչ ար-
ծաքի

Եւ անապատին ջերմ շունչը կը շոգիանա արեւէն
յագեցած օդին մէջ,
Հրդեհ կա երկնքի ծոցը —
Համատարած ու բոցավառ հրդեհը խորհրդաւոր
առաւօտեան...
Կ'արք-ննա արեւի եւ անի այս սփանչելի երկիրը,
Եգիպտո՛ս,
Անապատի վարդն հրաշալի,
Դարերու ամայութեան մէջէն երկարող այս անմա-
հուրթիւնը շփեղ,
Արեւելքը նոր ու լուսասփիւռ...:

* * *

ՔԱՂԱՔԸ

Խնկարոյր եւ հմայիչ լուութեան մը մէջէն կ'արք-ըն-
նա փաղաքը ծովափնեա
Մուրի խոնար վարագոյրը արեւմուտքին վրա նե-
տելով...
Մարգարէի մագաղաթեա ձայնը կը հնչէ կոկորդէն
մոլլաներու,
Արմաւենիներն ու արմաւագգիները ոսկի պսակներ
կը հագնին,
Աւատականութիւնը իր դաժան գլուխն է քաղեր
Քսաներոյդ Դարու բարձին մէջ...
Բամպակենիներու մշկահոտ բոյրը անուշ երազներ
կուտա հարուստին,
Որ կը յուսա բուրգերուն վրա կմախֆէ յուշար-
ձաններ շինել իր արիւնահոտ փառքին հա-
մար...
Մոռցած է փարաւոններու լեզուն,
Դուրանին հաշիշը տարածւեր է ամեն կողմ,
Բայց արաք աշխարհը ըմբոստութեան խօսքեր
կ'արտասանէ իր նախկին տէրերուն դէմ, ո-
րոնք արիւնաքամ ըրին զինքը...:

ԹՇԻԱՌՈՒԹԻՒՆ

Կիզիչ արեւին տակ կ'ած է Ֆելլահին մէջքը,
Նեղոսի ափերուն վրա աշխատաւորը կը հաւաքէ
ձիւնասպիտակ բամպակն ու ռսկեգոյն ցորենը,
որ իրը չեն,

Անոր քրտինքը կը վազէ անողոք շահագործման կա-
պարածայր մտրակներուն տակ,

Ու բոպիկ ռաբերը կ'այրին դիրտախառն հողին
մէջ, որ իր գերեզմանը եղաւ եւ սակայն պիտի
դառնա հիմն իր փրկութեան,

Երբ մոլեռանդ մասսան մոռնա Մարգարէն եւ աչ-
քերը դարձնէ Մարքսին...

Ա՛հ, ինչ անպատմելի առատութիւն պիտի տիրէ
այս արփաւէտ երկրին մէջ,

Երբ Լենինին ձայնը հնչէ հոս ալ

Ու Ֆելլահը ծառանա փաշային դէմն անսիրտ,

Երբ իմփերիալիզմի չարաղէտ շուքն ընդմիշտ ան-
հետանա

Եւ Ազատ Սուտանին արծաթ երգերը հասնին բուր-
գերուն ու տելդային...:

* * *

Ի՛նչ ահաւոր է քշառութիւնը այն տօքավառ ա-
րեւներու ու պայծառ լուսիններու ֆաղափին
մէջ,

Որ հարուստին ծոցը պառկող անպատկառ պոռնիկ
մըն է...

Կուշտ փաշաներու ու գոհունակ մոլլաներու ֆոլէն
անցնող սա բոպիկներու բանակը դիտեցէք,
Հագիւ թէ հողագոյն ֆուրջ մը կը ծածկէ տանջա-
հար մարմիններն անոնց...

Սովը բոյն է դրած անոնց ռսկորներուն մէջ

Ու մուք երագներ եմ փարացած շատերու անաչֆ
խոռոչներուն մէջ...

Աղփատ Արաբուհի մը իր կմախատիպ երեխան կըռ-
նակն է առեր ու ծիծն է տւեր երկրորդին,

Մերկ մանկտի մը կտոր մը լաքի մէջն է ծւարեր
եւ ուծ չունի ելլելու...

Դեռատի աղջնակ մը, որ դէմքին վրա կանաչ նշան-
ներ ունի, սիկարեթի կտորներ կը հաւաքէ,

Ուքսունամեա կոյր մը իր ձեռքն է երկարեր ան-
ցորդներուն, որոնք կ'անցնին սառն ու ան-
տարբեր...

Երեխաներ ու հարսներ, ծերեր եւ պառաւներ փո-
ղոցներն եմ քափւեր ու լոքարիա կը ծախեն,

Աղաչանքի քախիծը կը մրոտէ բոլորին ալ դէմքը
ցաւոտ

Ու անոնք կը հալածեն քու շուքդ շարժուն.—

— Ա՛հ, միլլիմ մը, խաւակա, գքացէֆ,

Կը մուրա Եգիպտոսն առատաբերֆ,

Հարուստ ու ոսկերեռն Եգիպտոսն անողոքֆ,

Որ ինքզինքը օտար փինանսատէրներուն եւ փաշա-
ներուն է ծախսեր...

Նեղոսին ջուրերը այս տարի աւելի պղտոր կը վա-
զեն

Եւ կ'ըստի, քէ կիզիչ խորշակներ կ'սպասուին անա-
պատէն...

Կ'ըսեն, քէ աւազին մէջ ալիք ու մրրիկ կա

Եւ արեւը կարմիր հրդեհներ պիտի պոռթկա...

.

Վայրի արմաւենիներու վրայէն սահելով իմ պա-
տուհանէս ներս վազեց արեւն այս առաւօտ

Երկրի եւ երկնքի անուշ ջերմութիւնը մաղելով
սքսիս մէջ...

Վառի՛ր, արեւ հրաշալի,

Փրկութեան եւ կեանքի ոսկեշող ազրիւր,
Լոյսի եւ իմաստութեան անսպառ պոռք-կում,
Արեւելի կարմիր օդաչու,
Սիրտս բա՛ց է քեզի,
Ողորդէ՛ զիս,
Ու լուսաւորէ՛ այս ամայութիւնն անհուն...

* * *

ԳԻՇԵՐ

Եգիպտական անդորր ու առատ գիշերը կը մաղւի
Մայիսի գլխին,
Անհետացող շֆեղ արեւը իր կարմիր եւ բոցավառ
հրդեհը հորիզոնի գիրկն է նետեր —
Մութ ու խաղաղ արահետ մը փաշելով իր ետին...
Խոնաւութեամբ քրծւած օդը կը քանձրանա Մի-
ջերկրականի գեղեցկութեամբ
Ու մերք կը հողմահարէ արմաւենիներու գլուխը
նագելանեմ
Եւ նեղոսի վրա լացող ուռիներու խորհուրդները
տրտմաբախիծ...
Քիչ յետո անամպ երկնքի մէջ կը բացւի աստղերու
պարտէզը լուսապիւռ
Տարածութենէ տարածութիւն լոյսերու հեղեղ մը
շատրւանելով,
Անամպ երկինքը հետգիտէ կը շֆեղանա եւ պայ-
ծառաշող սպիտակութիւն մը կը հագնի...
Աստղերու հարսանիք է կարծես...
Ամեն մթութիւն կը շուշանանա,
Խաւարը կը լուծւի եւ լոյսի անձրեւներով կ'իջնէ
փաղափին վրա...
Աւելի յետո լիալուսին մը իր սպիտակ առագաստ-
ները կը բանա կաթնաթոյր գովութիւն մը

սրսկելով լոյսէ անհունութեան վրա, որ մար-
 ցարտեա աւագներու մէջ կը կորսնի...
 Եգիպտական գիշերն այսպէս կը լայննա ու կը տա-
 րածուի,
 Կը հասուննա եւ կը բացուի հրաշունշան վարդի մը
 պէս, որ դէպի առաւօտը կ'երկարի —
 Զգլխիչ բոյր մը սփռելով անամօք քաղաքին եւ
 գիւղերուն վրա, որոնք կը քնանան խորք եղ-
 բայրներու պէս...
 Ու երբ այսպէս քշառութիւնը կը նիրհէ
 Գիշերը պայծառ խորհուրդներով կուգա,
 Լուսէ երագներով կուգա,
 Խոստումներով ու ոստումներով կուգա...
 Յոյսերով ու լոյսերով կուգա,
 Վառ ու հրաշալի գիշեր...

* * *

ՀԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Դժոխքէն փախչող բոցերալս վիշապի մը պէս գը-
 նացքը կը սուրա դէպի մայրաքաղաք
 Իր գլուխը խրելով անցնող դարերու փռչիւն մէջ,
 Դարերը կ'անցնին սլաքովիչ, փարաւոններու գեղիս
 ու ահաւոր բռնատիրութեան դաժան յուշերը
 փռելով առջեւ...
 Արեւէն հալածական խորշակ մը կը հարւածէ մե-
 պընքացին կողերը
 Ու կ'սպառնա իր շունչին կրակովը խարկել
 վիշապը բոցերալս, որ դժոխքէն է փախեր...
 Աւագի հատիկները մերմակ թիթեռնիկներու պէս
 կը թռչին օդին մէջ
 Բռնկած լոյսը իրենց թերթունք վրա ծածկէն:

Բուրգերուն շուքը կարծես ինկեր է երկաթուղիին
 վրա
 Եւ Թուր-Անիս-Ամենի ոգին կը լողա Նեղոսի ջու-
 րներուն մէջ,
 Հին դարը կը վերակենդանանա...
 Նոր ստրուկները կ'աշխատին ցորենի դաշտերուն
 մէջ արեւալսանձ,
 Յորենի ոսկի դաշտերուն մէջ, որոնք սակայն ի-
 րենցը չեն...
 Ծանրախոհ գոմէշ մը կալ կը դառնա յարդէ շրջա-
 նակի մը մէջ, որ ցորենի ոսկիով կը քանձա-
 նա,
 Ֆելլախին մէկը յարդը հովին կուտա ու հիւքեղ ցո-
 րենը պարկերուն մէջ կը լեցնէ...
 Ու կը դառնա գոմէշն հեգ ու ծանրախոհ, կամի
 սրածայր խնաճարերով պատռելով հասկն հիւ-
 քեղ,
 Ու հողին բարիքը կը կուտակուի արեւագոյն դէգե-
 րով:
 Անօրի գիւղացիին քրտինքը կը հոսի առատ Նեղո-
 սի ջուրներուն պէս,
 Հողը կ'անի սաստկութեամբ ու կրքով,
 Հասակ կ'առնեն բամպակի հունտերը տերեւագ-
 գեստ,
 Վաղը սպիտակ սաւան մը փռելու համար այս այ-
 րբւած դաշտերուն վրա, որոնք Նեղոսի կաքն
 են ըմպած:
 Դաժան աշխատանքի դառնակսկիծ երգը կը լսի
 ցորենի դաշտերէն,
 Երգն ողբակոծ եւ գայրացկոտ այս արեւակեանք
 եւ յուսալից օրերու, որոնք կը դարբնուին պը-
 դընձաշող կրակներով...:

ՊԼՏԿԵՐ

Արաբուհի մը գովէշի մածունը գլուխն է առեր ու
մօտակա փաղափը կ'երբ-ա ոտնաբռալիկ...

Տարօրինակ ծառի մը տակ կը հանգչի յոգնած մշա-
կը,

Պատանի մը ծառերուն շուքը կը քրջէ արեւէն քիչ
մը գովութիւն գողնալու համար,

Բարձրահասակ գամբը մը իր լայն լեզուն դուրս
է հաներ եւ կ'անիծէ այս խոշոր արեւին ստեղ-
ծիչը:

Սովի դաշտի մը մէջէն ծամածուռ խրտուիլակ մը
բարեւ կուտա վախկոտ քոչուններուն,

Բայց անանուն ու անվախ քոչուն մը, առաւօտեան
կանաչ նախաճաշը կ'ընէ...

Եգիպտացի հեծանուորդ մը կ'անցնի փոշեպատ ճամ-
բայէն,

Խաբխուլ Փորտ մը սայլի մը ետեւ կ'սպասէ անհամ-
բերութեամբ...

Կիսամերկ երեխաներ իրենց աղտոտ ձեռքերով բա-
րեւ կուտան մեզի,

Անդին երիտասարդ մը լիահագագ երգ մը կը կան-
չէ արաբերէն...

Երկաթուղիի երկու կողմերուն վրա ծուլօրէն պառ-
կած են գիւղերն աղնատ,

Աղիւսաշէն ցեխակոյտեր,

Տիղմերէն ծնած խրմիքներ —

Մերկ քշառութիւնը, որ արեւին տակ քանձրացեր
ու մարմին է առեր...

Գիւղացին այս գերեզմաններուն մէջ է որ կը ննչէ
Ու ֆունին մէջ կը մոռնա իր յոգնութիւնն ուժափառ
Եւ իր մութ երազներուն քեւեր կուտա:

Քարաշէն մզկիթի մը թեւը լրբօրէն վեր կը խո-
յանա,

Անոր քով հարուստի մը մարմարեա պալատը իր
շուքը կը ձգէ մշակի մը անշուք հասակին վը-
րա...

Ու կը սուրա մեպընքացը —

Ժամանակի պէս անողոք

Եւ ժամանակի պէս արագ,

Դարերու պատմութիւնը շալակին,

Ու անապատին կանաչ երակները պատռելով իր բո-
ցէ ատամներով...

Եգիպտոսն է, որ կը վազէ դէպի Ապագան,

Լուսեղ ու արեւաշունչ Ապագան, որ ազատութեան
պարեգօտն է հագեր,

Ու դարերը կը կֆին անոր առջեւ ստրուկներու
պէս...

Արմաւենիներն այսօր ծիծղուն ծափեր ունին,

Ու մեղսը աւելի տղմուտ ու արագավազ կը հոսի
դէպի ծովը կապոյտ,

Ծովն արշալուսավառ...

Հովերուն մէջ երգ ու միրգ կա

Ու երկիրն ու երկինքը ըմբոստութեան բոցէ լեզու-
ներով կը խօսին:

ԱՐԵՒԸ

Արեւն հսկա հրդեհ մըն է վառեր մայրաքաղաքին
վրա, որ խենթ երազներով է տարւեր,
Հորիզոնէն վեր սլացող ոսկի խարոյկ մը բոցէ ծա-
ղիկներ կը տեղա սափալթէ փողոցներուն վրա,
ուր Եւրոպայի բարբարոս դաժանութիւնն ու ա-
րեւելիի քնախտաւոր թշուառութիւնը միասին
կը նամբորդեն...

Արեւին ջերմ ժպիտը հետզհետէ կը փոխուի բար-
կութեան նառագայթներու, որոնք անձրեւա-
յորդ կը տեղան...

Երկնքի դռներն են բացւեր ու լոյսի եւ կրակի ան-
սպառ հեղեղատ մը կը ձգեն աւազներու մէջ
խրւած այս գոհարին վրա, որ կը վառի ու կը
բռնկի...

Գեղեցիկ ու ահաւոր լաւա մը կը խուծէ արեւէն
դուրս ու կը թափուի Եգիպտոսի գլխին, որ
լոյսին ու բոցին գինովն է դարձեր:

Կապոյտ երկինքը արեւի խանձող շունչին տակ քիչ
յետո կը ներսկնա

Եւ շուշանէ սպիտակագեղ հագուստ մը կը հագնի
վառ ու նառագայթ-արձակ...

Աւազներէն արտաբուրդ շոգիէ ալիք մը կը սա-
ւառնի

Եւ բոցերալս վիշապի մը պէս կը տարածուի,

Կը լայննա,

Ու աւելի կը հողմահարէ երկնքի բոցն արծաթծուն:
Տիեզերական կարմիր բոցը կը բորբոքի եւ բամ-
պակի դաշտերուն վրա կ'իյնա որպէս երկնա-
յին կրակ.

Սեւաթեւ արծիւ մը թափ կուտա երկնավազ լոյ-
սին,

Որ հետզհետէ աւելի կը մեծնա,

կը տաֆնա

Ու կը քափանցէ

Իր վեհափառ զայրոյթին մէջ արծարծելով արմա-
ւենիները, մանկաներն ու աղամաք-գեւիները...

Նեղոսը կանաչագգեստ կը սողա վիթխարի պռայի
մը սէս, որուն քամակին վրա արեւն է հե-
ծեր,

Եւ այս ցորեկնային հրավառութեան մէջ կորաֆա-
մակ եգիպտացիին կ'աշխատի հեգագլուխ,

Իր քրտինքներուն գոհարներն եւ ոյժին կայծերը
խառնելով բերրի հողին, որ տակաւին փարա-
ւոններու կիրքն ու արիւնը կ'արտարուրէ...

Կուգա օր մը, երբ Ֆելլահը կ'ըմբոստանա եւ արե-
ւը կը քօքւէ իր տօթէն

Ու կը շինէ իր կամփին բուրգերն անխորտակ,
Եգիպտոսը վերածնեալ կը շողա նոր արեւի մը
մեղմ ճառագայթին մէջ:

Նեղոսի հովիտը կը ծաղկի բամպակեմիներու ըս-
պիտակայորդ ձիւնով

Եւ արմաւենիները աւելի քաղցր պտուղներով կը
բեռնաւորին,

Յորենի արտերը կը հեղեղին ոսկեյորդ հատիկնե-
րով

Եւ առատութիւնը կ'ողողէ չփառքին տունը,

Որ նոյն քափուր ցեխակոյտը մնաց շահու իշխա-
նութեան եւ հին օրերէն սաղին.

Եգիպտոս,

Վառ ու արեւահոս երկիր,

Ելիր ու վագէ՛ Նեղոսի վեհափառ ուղիներէն,

Որոնք քեզ դէպի ազատութեան կապոյտները պիտի
տանին...

2224
Եղի՛ր սուրբ գետին պէս, յամառ ու նպատակաւոր-
լաց,
Եւ փառքը
Եւ կեանքը
Եւ հարստութիւնը — որոնք ուրիշներուն էին —
բուկդ պիտի ըլլան...:

* * *

ԲՈՒՐԳԵՐԸ

28662-149
Աւագէ ալիքներուն մէջէն վեր կը խոյանան բուր-
գերը,

Վիթխարի վիշապի մը գլուխներուն պէս, որոնք
երկնքի կապոյտը կ'ըմպեն արեւովառ...

Հաստատ ու ամուր քարացած են անոնք անամօք-
փառքի մը պէս, որ արիւնով է շինւեր...

Կարծես դարերու ահաւոր մեղքերն են կուտակւեր
այս ցից ու սրածայր զանգւածներուն մէջ, ո-
րոնք իրենց նակատներն են փշրեր ժամանակին
հետ ընդհարելով...

Կրանիքեա հիմքերէն վեր սլացող այս անհատնուն
քարակոյտներուն տակ հանգչած է մարմինը
փարաւոնի մը, որ տիրած է ու ապրած,

Եւ ուզեր է իր հրէշային յիշատակը կոթողել յա-
ւերժութեան մէջ անասիւման...

Ժամանակին ատամները ծամեր են կողերը բուրգե-
րուն,

Որոնց տէրերը ուզեր են յաղթել մահը եւ անմա-
հութիւնը կաշառել...:

* * *

Արծաթեա աւագներուն մէջէն կը դիտեմ այս ա-
մեհի բարձրութիւնները, որոնք անքիւ արեւ-
ներու պէս կը հսկեն Նեղոսի հովտին վրա,



Ոտքերս կը բաղխին աւերակոյտերու, որոնց մէջ
բազմեր է արքային պալատը պերնագեղ...

* * *

Երէկ Թուր-Անլս-Ամենի դիակին քովէն անցա,
Եւ մեղքացա անոր դառն յիշատակին վրա, որ ու-
կիններու մէջն է փռշտացեր,
Գիտեմ թէ աղքատ վարպետի մը ձեռքերն են շիներ
այս գեղակերտ թագը,

Որ այժմ պարսպութեան վրա կը հանգչի
Եւ ստրուկին քրտինքն է դիզեր այս ոսկիներն աղ-
ւոր

Եւ աղամանդահիւս ուլունքներն զմայլելի...

Երէկ այս տարածութիւններու վրա կ'իշխէր փա-
րաւունին կամքն երկաթեա

Այսօր աւագ ու փռշի են ցանւեր այս ամայութեան
վրա խօսուն...

.

Այսօր մեռելներու ու աւերակոյտերու մէջ կը շըր-
ջիմ

Եւ անէծքի ու յոյսի կենդանի երգեր կ'երգեմ այս
արեւոտ աշխարհին մէջ,

Ու իմ ներշնչումներս կը բրգանան

Եւ սիրտս դէպի ապագան կը վազէ Նեղոսի պէս
ջերմ ու բերրի ուղիներով...:

Կը մոռնամ վաղը այս բուրգները բոլոր,

Որոնք անապատի աւագներուն մէջ պիտի լուծւին,

Սակայն կը յիշեմ այս ժողովուրդն արնաքամ,

Որ մոմիաներու ու փաշաներու այս աղիողորմ երկ-
րին մէջ իր ազատութեան նորանուն արեւները
պիտի դարբնէ,

Առանց տիրոջ եւ առանց արքայի,

Ինքնակամ ու անկաշկանդ

Լիաքաշխ ու առատաշունչ մեր անմահ օրերուն
մէջ...:

ՍՖԻՆԲՍԸ

Ինչո՞ւ ես փարացեր այդպէս,
Եւ համր ու ու խորհրդաւոր՝ աչքերդ անհունին ես
յառեր,

Ո՛վ դուն, անմաշ ոգի եւ շունչ անմահութեան,

Որ կը տիրես այս անափ ավերուն,

Եւ կապոյտ տարածութիւններուն —

Որ անապատին պէս լուռ է, բայց ցաւակոծ...

Աչքերդ երկար ըմպեր են չորս հագարամեա դառ-
նութիւնները հին օրերու,

Երբ ստրուկին կռնակին վրա մտրակը կը շաչէր,

Եւ բռնութեան անողորմ ձայնը կ'արձագանգէր այս

դալար հովտին մէջ, որ հին եգիպտոսն էր,

Եւ անողորմ արքան արեւին հետ արշաւի կ'ելլէր

իր ոսկեշող կառքին մէջ:

Դուն տեսար երբ ծարաւը խարկեց հոգիները մար-
դոց

Եւ սովը հնձեց հագարներու կեանքերն ածան,

Դուն տեսար երբ մարդիկ իրենց փամակներուն

վրա կրեցին այս լեռնակուտակ փարերն հսկա

Եւ անոնց գանկերը պայթեցան ապստամբներուն
տակ...

Դուն տեսար երբ ծարաւը խարկեց հոգիները մար-
դոց

Եւ սովը հնչեց հագարներու կեանքերն ածան,

Քու աչքերուդ առջեւ փութեցան սերունդներու դի-
ակներն ուժափամ

Եւ մահն ու քշառութիւնը արեւին ու հովերուն

հետ քափւեցան այս մեղաւոր աւազներուն վրա

Եւ դուն օր մը քէն ըրիր այդ անիրաւ աշխարհին
դէմ,

Եւ դուն փարացար ընդվզումիդ մէջ անգօր...

Տէրերը եկան,

Տէրերը գացին

Եւ այս աւագուտֆի եւ այս կանաչ ամերում վրա
փրած խոնարհ ժողովուրդները նայնը մնա-
ցին,

Արեւը, նայնֆան անողորմ, իր կրակով տաղեց մոր-
թըն ու սիրտը դաշտի մշակին...

Նեղոսն ողողեց այս դաշտերը պարարտ
Ո՛ւ բամպակին ձիւնն անձրեւեց առատ...

Արմաւենիին վրա ոսկիներ հասան,

Մանկան հասունցաւ լոյսի պէս վառուղ,

Գործարանին առաջին մուխը երկինքը մրտսեց

Եւ շոգեմաւը շփեղ այց տաւ ծովափին,

Մարմարեա շէնքեր նետեցան երկինքն ի վեր

Եւ առփալթէ փողոցներ շինեցան բագում,

Դարը փոխեցաւ,

Նոր դարը եկաւ,

Բայց տէրը մնաց,

Փելլահն ալ անհաց...

Արեւը կ'իյնա նոր հարսերու մէջքին վրա,

Ու մանուկները ուրիշին ցորենը կը հաւաքեն յոգ-
նարեկ...

* * *

Թշուա՛ռ ու անողորմ եգիպտոս,

Դուն որ քու սփանչելի բերքերովդ ու միրգերովդ
կրնաս աշխարհ մը կերակրել,

Մոռցեր ես այն ծիլերը, որոնք քու արիւնէդ ծը-
լան

Եւ հարագատներուդ ջիղերն ու հոգիները ուրիշնե-
րուն կը ծախես,

Քու սեփական ընտրեալներդ արքային կեանքը
կ'ապրին նորակառոյց պալատներու մէջ,

Երբ միլիոններ ու միլիոններ անհաց եւ անհագուստ
կը ցամփին այս անսիրտ արեւին տակ...:

* * *

Օր մը ռաֆի կը կանգնին այս պարարտ կանաչու-
քեան ժողովուրդները բոլոր,
Միւսլիմանը ձեռք կուտա Ղպտիին, որ Գուրամի
ատելութեան զոհն է դարձեր,
Ըմբոսս դրօշներ կը վառին բոլոր երկնքին մէջ
Եւ նեղուք ննգ կը մտնէ ուղիներու մէջ նոր,
Անապատը կը փոխի շուշանի, միրգի,
Եւ աւազէն մեղր ու կաթ կը յորդի,
Ազաւնիները կ'անցնին անամպ երկնքէն
Եւ տոթակէզ խորշակները զով սիւզ կը դառնան,
Թրաքթորը կը պատռէ սիրտն այս հողին,
Որ համայնքինն էր ու կ'ըլլա համայնքին...
Լեզու կ'ելլէ Սֆինքսն այն ատեն,
Բուրգերը կ'իյնան, նոր բուրգեր կ'ելլեն,
Կը շարժի մասսան, երբ օր մը հօգօր,
Սրտին կրակով երկինքը կ'այրէ,
Աշխարհը մոլար ավին մէջ կ'առնէ...
Ողջոյն այդ օրւան,
Ո՛վ իմ լուսահոս,
Անմահ Եգիպտոս...:

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Միշտ կը յիշեմ քեզ
Ո՛վ արեւաշող ու շքեղ երկիր,
Յոյսի վառուղ աստղ,
Եւ նետ լուսաւոր,
Իմ հին բարեկամ,
Իմ սէր,
Կարմիր, կարմիր բարեւներ քեզ.

Դուն որ բերկրութեամբ բացիր փու ծոցդ ինձի,
 Ու հոգիս ողողեցիր փու խոստումներուդ պերճ պը-
 տուղներով,
 Անապատներուդ անհունութիւնն իմ մէջս ինկաւ,
 Ու լոյս գիշերներուդ աստղերովն ապրեցաւ,
 Քու արեւիդ հուրը իմ հոգիիս մէջ շուշաններ բա-
 ցաւ,
 Բառերս տաքցան վառ խորշակներուդ պէս,
 Եղանակներուս մէջ դրիր փու արմաւենիներուդ հե-
 զանկուն սլացքն ըմբոստ,
 Ու իմ սիրավառ հոգիս կապեցիր փու շող ապա-
 գայիդ...
 Բիւր բարեւ քեզի,
 Ո՛վ իմ հարազատ,
 Ո՛վ իմ դասընկեր,
 Երկիր արեւի,
 Բարիֆի երկիր,
 Ալիֆի երկիր,
 Ու քէեւ կը մեկնիմ
 Ես հեռու քեզմէ,
 Սիրտս կը մնա
 Միշտ քեզ երազող...
 Ու երգերուս մէջ
 Ըմբոստ եւ անշէջ
 Միշտ պիտ' յիշեմ քեզ
 Ո՛վ իմ լուսակէզ
 Իմ անսպառ սէր,
 Իմ ոսկեշող յոյս
 Արեւալոյս,
 Եգիպտո՛ս...:

ՅուՆ/Իս, 1937, Եգիպտոս

ՎԱՂԻԱ ՅԱՂԹԱՆԱԿ

Աւատական ատելութիւնն հին՝ արեան ու ահի մա-
հաբեր նժոյգներուն վրա նստած կը սուրա...

Արեւաշող Սպանիո աւերակեալ դաշտերուն վրա,
Չաշխիւմի քոչուններն հրացայտ հակիւքներ կ'անձ-
րեւեն,

Ու գիւղերէն ու քաղաքներէն վեր կը ժայթքէ այն
բոցը, որ Պերլինի փողոցներուն մէջ քաղաքա-
կրքութեան սիրտն այրեց...

Սեվիլի պարտէզները երէկ խամրեցան վարձկան
բանակներու արնաքաթալս շուքերուն տակ,

Եւ իրունն ինկաւ հերոսական,

Իր վրէժին հուրը երկինքին մէջ նիզակելով...

Ասքուրիո մէջ հանգագործները լեռնակամ կ'արշա-
ւեն Օվիետոյի վրա խաւարակուռ,

Ուր ռնիրը տանարի մը մէջ ապաստան է գտեր եւ
Քրիստոսի յետադիմական հրեշտակները օգ-
նութեան կը կանչէ...:

Կուատարամայի բարձունքներէն կը քնդա դղըր-
դիւնը քնդանօթին ու քշնամին կը խոյանա,

Հակատները բռնկեր են հուրով ահաւոր,

Դարակուտակ հերոսութեան դէմ բեղմնաւոր...

Միլիցիաները կը կուին,

Երիտասարդ, պատանին,

Դեռատի աղջնակն ալ

Իրենց սրտին բորբ ոռոմբերով,

Վաճան ըրած կուրծքերն իրենց,

Կը կրակեն,

Կը գրռեն,

Կը պաշտպանեն

Այն ինչ որ սուրբ է,

Իրաւունք է եւ արդար...

Կը սոսկա մահն իսկ
Անոնց հոգիէն,
Պոռք-կումէն անսանձ...
Ու կ'իյնան հազարներ,
Հերոսներ, կենսախինդ,
Աստղերու ցանֆ է,
Զերմ ու կարմրալոյս,

.
Թշնամին կ'արշաւէ անողոք

.

Եթէ իյնա Մատրիտն ալ բոցահեր
Միլիցիան անվեհեր,
Բանուորն ու գիւղացին,
Կը կուին միասին...
Մեռելներն իսկ
Կը կանգնին ոտքի,
Կը շաչէ
Մարտը մեծ
Հողմածեծ...

Սպանիա, ո'չ երբեք
Անճնատուր չլինիր,
Փաշիզմը չյաղթեր
Կամքը մեր...

Կը դողա,
Կը շողա,
Ո'ղջ աշխարհ...:
Սպանիան կը վառուի
Լուսավա՛ռ
Մեր արեան արեւով...:

Հոկտ. 18, 1936

ԱՆՅՆՈՂ ՏԱՐԻՆ

Թռա՛ր ու անհետացար,
Ինչպէս քոչուն մը վիրաւոր,
Արնաքաքաւ փետուրներդ մեր ողբակոծ փողոց-
ներուն ու տանիքներուն վրա անձրեւելէն...
Սուգի ու գայրոյթի շղթայած գազանի մը պէս
դեռ կը լսին քու մոնչիւններուդ մրրիկներն
ահաւոր,

Ո՛վ վշտերու խորհուրդ,
Մեռնող յոյսերու անսահման ուկկիան,

Անցնո՛ղ տարի,

Տրորւած սրտերու,

Լափւած տենչերու,

Պղծւած երազներու,

Արնաքամ հոգիներու,

Մաշւած մկաններու,

Հաշիշի,

Տենդի,

Գիւնիի,

Հերոսական արշաւներու,

Եւ յաղթական պարտութեանց

Ո՛վ մոլեգին դիւցազներգութիւն,

Ո՛վ խոստմնալից եւ հիւքեղ պտուղ, ծերացած ծա-
ռերու, որոնց վրա իմաստութեան բոսոր ծի-
լերը կը ծաղկին,

Եւ ո՛վ քաւալուն գրոհ,

Մահուան խնդութիւն,

Յարութեան համերգ,

Մայրութեան քալսիծ

Ու գալիքի

Լուսաշող,

Բարի,

Յորդառատ
 Ու սփանչելի Արշալոյս,
 Ողջո՛յն քեզ,
 Անցնող տարի,
 Ողջոյն քու մահւանդ յուսաբեր,
 Ողջոյն քու հատնումներուդ քեղմնաւոր,
 Եւ ապերախտ ժամանակին մէջ կորսւած դառն յու-
 շերուդ,
 Որոնք մեզի դէպ ազատութեան արեւները քոչելու
 փառայեղ արւեստը սովրեցուցին,
 Ողջոյն եւ փառք քեզի,
 Անցնող տարի...
 Մենք քու գրկանքներուդ ու անարդարութիւննե-
 րուդ,
 Տւայտանքներուդ եւ սպառումներուդ,
 Արգասաբեր քախիծներուդ
 Ու յոյսի մրրիկներուդ վրա է, որ նստած կը սլա-
 նանք դէպի վեհափառ գագաթները անվիշտ եւ
 պայծառ օրերու,
 Դէպի Նոր Տարին,
 Դէպի՛ Արեւելքը արշալուսավառ,
 Ողջոյն քեզ...:

ՌԱԶՄԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Արիւնոտ ալեկոծութիւններու եւ ահեղ պայքարներու,

Ռմբակոծումներու եւ սիւնամարտերու,

Օդային նակատամարտներու

Եւ նաւային բաղխումներու մէջէն ահաւասիկ նորէն կը լսուի իմ երգերուս հրետանին՝

Գիւղերու եւ քաղաքներու վրա, յեղափոխութեան սփանջելի բոցերովը կայծկլտուն...

Ահաւոր զայրոյթներու եւ անդիմադրելի վրէժ-խնդրութեանց վառօդներով բոցերախ,

Ամբոխներու զրահաւոր խոյանքներով դղրդագոռ... իմ երգերուս՝

Որոնց մէջ քամած է իմ հոգիիս բովանդակ ատելութիւնն ու սարսափը,

Իմ հոգիիս արիւնն ու հրնանքը,

Մահն ու յարութիւնը...

Եւ ահա ես նորէն կը նւիրւիմ ամբոխներու արեւա-խոյժ յառաջխաղացին մէջ,

Ու իմ հոգիս կ'ազուցեմ անոնց արշաւներու երկաթէ անիւին,

Ե՛ս ալ իմ երգերուս ինքնաբիւններով՝

— Արեւի ու երկնքի մէջ —

Իմ ատելութիւններուս,

Անսանձ ու անպատում կսկիծներուս,

Եւ իմ ցաւատանջ յոյսերուս մրրիկներովը կը ռմբակոծեմ քշնամին...:

* * *

Եթովպիո դաշունահար սրտին վայրի բարախումները դառն հարածներու պէս կ'իջնեն իմ սըրտիս վրան.

Սակայն անոնց ըմբոստութեան ոգին քեւ կուտա
 ինծի,
 Ու դեռ շղթաներու մէջ գալարւող բազմամիլիոն
 ամբոյսներու գիտակցութեան արշալոյսները կը
 բռնկին մէջս...
 Տափերուս տակ կը տեսնեմ համայն աշխարհը լը-
 պըրծում,
 Որ կ'եռա,
 Կը շոգիանա,
 Կ'ուռի,
 Կը խտանա
 Ու ինքն իր մէջ կը կուտակւի,
 Վիթխարի ռումբի մը պէս պայթելու...:
 Մեծ երկրաշարժը կարծես սկսեր է արդէն,
 Ովկիանոսները ովկիանոսներու վրա կը հեծնեն
 Եւ ցամաքամասերը կը ծառանան ուրիշ ցամաք-
 մասերու դէմ,
 Կը խլրտի Ասիան արեւաշող
 Եւ իր դարաւոր նիրհէն կ'արթննա խաւարակույ
 Ափրիկէն,
 Հնդկաստանի մէջ կը սարսին Անգլիական գահին
 հիմերն աւագուտ:
 Արեւակէզ ու ցրտաշունչ գաղութներու մէջ արիւ-
 նաֆամ բոլոր ժողովուրդները մեր օրերու տեմ-
 դէն են բռնւած...:

* * *

Մեծ փաղափներու պողոտաներուն վրա միլիոնները
 ցոյցի կ'ելլեն,
 Ու պարիգատները կը կանգնին գործարաններուն
 մէջ,
 Որոնք մեր աւիւնն եւ հարստութիւնը ծծող վիշապ-
 ները եղան հրէշածին,

Գիւղերն անօթի գայլերու պէս փաղափներու վրա
կը վազեն,

Ու մոռցած անկիւններուն մէջ յեղափոխութիւնը
կարմիր հանդէս կը սարքէ

Ու մարդիկ ականջալուր մտիկ կ'ընեն անոր պատ-
գամներուն,

Երկնքի կապոյտին մէջ եւ լեռնագագաթներուն վը-
րա հովերը իրենց ուղին են կորսնցուցեր ու
իրենց կոտորները կը կոտրեն փրփրերալս ձու-
լերու պէս,

Ու մըրկոտ երաժշտութիւն մը տարօրինակ եղա-
նակներ կը ձգէ հոգիներուն մէջ...:

* * *

Սպանիո մէջ խաւարի եւ լոյսի ուժերը մեղաւար-
տի են բռնւած,

Արնահագագ փաշիզմը կ'արշաւէ գեղեցիկ երկրի
սրտին վրա,

Տուններու եւ պարտէզներու մոխիրները սեւ փամի-
ներուն տալով,

Ու կոխկոտելով երեխաներու գանկերն անմեղ եւ
մայրերու որովայններն արնաքաթալս...

Ոնիրը կրօնքի պատմութեան է հագած

Ու կը պղծէ մեր կոյսերուն մարմիններն անշունչ...

Ու կը փշրէ այն ինչ որ հանճարը ծնաւ հազարամ-
եա երկունքէ մը յետո...

Հռոմի եւ Պերլիմի հրէշները կ'ուզեն իրենց երկա-
թէ քաթը դնել ազատ իպերիո վրա, որ հերո-
սութեան զրահներն է ձեռք առեր ..

Աւերակներու եւ գերեզմաններու մէջէն կը յառնէ
Սպանիո խամրած բայց կենդանի ոգին...

Կը մեծնա ու կ'անի ան,

Ինչպէս յորդուն գետ,

Ինչպէս զօրք անմահութեան,

Որ իր կռնակն է տւեր տիեզերքին...
 Ու կը բաղխի գանկը գանկին,
 Սւինը կը մտնէ ըմբոստի կողին...
 Կը վազէ քշնամին իր լէգէոններով օտարամուտ,
 Թանգերը կը սողան,
 Եւ կը տեղա ունարը երկնքէն,
 Կ'իյնան փաղափներ,
 Գիւղերը կ'այրին,
 Իբիւնը կորա՛ւ,
 Մալական ալ գնա՛ց,
 Բայց Մատրիտը հոն է դե՛ռ,
 Ինչպէս բերդ անառիկ,
 Պղինձէ վահան,
 Մեր երազներու պողպատեա կոթող, որուն մէջ
 Փաշիգմի քունաւոր ակումներն են մխլեր,
 Բայց ֆանի կը մօտենա քշնամին,
 Այնքան աւելի կը խորանա եւ կը գօրանա Սպա-
 նիան,
 Մեր շարքերը կը խտանան,
 Ու մեր գրոհներուն մէջ կը զինւինք աւելի իմաս-
 տութեամբ,
 Աւելի կրֆով եւ գիտակցութեամբ...
 Ու եթէ երէկ Մալական ինկաւ
 Եւ վիրաւոր է Սպանիան,
 Մատրիտը կը մնա,
 Ինչպէս բերդ հսկա,
 Ինչպէս կամֆ անողոք,
 Ինչպէս յաղթանակ...:

* * *

Արեան եւ հերոսութեան,
 Խաւարի եւ լոյսի,
 Մահւան եւ կեանքի այս փոքորկոտ օրերուն մէջ

Իմ ըմբոստ եւ անհանդարտ հոգիս անգամ մըն ալ
 ոտքի կ'ելլէ,
 Որպէս վիրաւոր հսկա,
 Որպէս ուրական,
 Ու ահաւոր բայց զւարթ ժպիտներով կ'անցնի
 բարձրաբերձ ֆաղափներու
 եւ արեւակէզ անասլատներու մէջէն,
 Կը գարնւի հիւսիսի եւ հարաւի բեւեռաշունչ սառ-
 ցակոյտերուն եւ տափաստաններուն,
 Ամեն տեղ քափանցելով մարդոց հոգիներուն մէջ,
 եւ անոնց շղթայաւծ կրքերուն ու եռացող տառա-
 պանքներուն հրաբուխներովը այրելէն...
 Ու իմ անհանդարտ եւ ըմբոստ հոգիս այսօր տիե-
 րակեան ուժերով կը գսպանակւի,
 Ու վաղւա հնչուն եւ երջանկարուղիս երգերով կը
 պոռթկաւ,
 Որովհետեւ ես գիտեմ,
 Ու ես կը հաւատամ թէ՛
 Իմ պոէտի աչւըներս անպայման պիտի ողջունեն
 ազատագրւած մարդկութեան առաւօտն հրա-
 շալի,
 Ու իմ երգերս յաւէտ սիրտ,
 Ազատութեան,
 Խի՜նդի
 եւ հերոսութեան
 Ու անպատմելի ստեղծագործութիւններու դաշներ-
 գութիւններով պիտի շառաչեն...
 Ես պիտի երգեմ այն սփանչելի կեանքը որ մեր բռ-
 ցավառ հանճառէն ծնաւ,
 եւ այն յաղթանակն անխուսափելի որ մերը պիտի
 ըլլա՝
 Դարէ՛ դար եւ
 Յաւիտեանականութենէ՛ յաւիտեանականութիւն...:

ՄԵԿՆՈՂ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒՍ

Ես քախիծ չունիմ ձեզի համար, ո՛վ կեանքի եւ
սրբազան երազներու խոր քարեկամներ,
Դո՛ւք, լայն ու պայծառ նպատակներու հպարտ
ուղեւորներ...

Եւ շանքի գաւակներ...

Ի՛մ ալ հոգիս ձեր հոգիներուն սուրբ տեղերովը
կ'ալեկոծի,

Ու ձեր սրտերը ոգեւորող մրրիկներուն դղրդիւն-
ներովը կը քնդա...

Ձեր բաժանումներուն կակիծները փոխեցի ազա-
տութեան համար մղած պայքարներու յորդ
հանոյքին,

Երակներէս ծող տկարութեան իւրաքանչիւր ձիւ-
նածաղիկ փուշէ պսակի մը պէս իմ մէջս պա-
հելով...

Մտերմութեան,

Յուշերու

Եւ ապրած ամեն մէկ պահին վերակրկնութիւնը
ձեր հերոսութիւններուն մէջ փնտռեցի...

Իմ մեկնող ընկերներ,

Դո՛ւք, որ մարդկութեան մեծ մարտն է, որ մղե-
լու կ'երթաք խաւարի չար, սանդարամետական
եւ անողոք աստուծներուն դէմ...

Դո՛ւք, որ իբրեւ արեւոտ աշխարհի աւետաբերներ,

Ձեր մաքուր երազներուն,

Ձեր անձնւիրութեան,

Ձեր փառքին եւ հերոսութեան սիւնները պիտի խը-
րէք ֆաշիզմի դարանակալ գոլթկաններու,

Ոլխի պատգամաւորներու,

Եւ խժոժութեան դժոխածին զինւորներու կըրծ-
քին....:

Եթե օր մը լսեմ թէ՝ ձեր խոյանգնեցումն մէջ խոր-
տակած է ձեր հոգիներուն ապառաժը կրա-
նիթեա,

ՋՄԵՌՆԱՅԻՆ ՍԻՐՏ

Իմ սիրտս ճմրան պէս է՝

Սառնայորդ ու ահեղ,

Վսեմ ու կատաղի,

Որուն մէջ անթեղւած են Հիւսիսի ձիւնամարիկները
նւագաշունչ

Եւ Արջարային տեղաշարժերը փոքորկավագ...

Իմ սիրտս փետրվարն է ամպագոռ

Եւ Մարտեան հողմաշունչ գայրոյթներով կը շա-
ռաչէ...

Իմ սրտիս մէջ ատելութեան եւ սիրո կարկուտներ
կը տեղան

Ու արեւատենչ յոյգերու քամիներ կը սուրան՝ կայ-
ծակներէն խայթւած:

Իմ սրտիս մէջ բեւեռային մրրիկներ կը շրջին, գե-
ղեցկատեսիլ հիւսիսայգերով պարեգօտւած:

Իմ սիրտս ճմեռն է դառնակոծ, որ կ'արշաւէ դէպի
արեւները գարնանաշող...:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Հարստութեան եւ քշառութեան գուգատօնն է այսօր...

Շքեղ փաղաֆներու եւ տրտում ագաքակներու վրա կերուխումի հանդէս կա,

Բայց միայն հարուստն է, որ կ'ըմպէ իր գինին,
Եւ կը լափէ հնդկահաւի պատառներն համեղ,
Եւ իր մարմինը կը բանա Ֆլորիտայի կամ Պերմուտայի ջերմ արեւներուն...:

Աղլանտեանի եւ Խաղաղականի աշնանահոտ ջուրերուն վրա գարնանային գեղխութիւն կա,
Երբ շայտ շոգեմաւերը ոսկեշող կղզիներու տափ աւազները կը փնտռեն,

Եւ կամ ծոյլ լուսիններու անամօք լոյսերուն մէջ կը տատանին...:

Պերն պանդոկներու մէջ ուրախութեան գաւաքները կը փշրին,

Եւ պիղծ շրթունքները իրարու կը հալին...

Քապարէներու մերկածոց աղջիկները տոլարին հետ կը գրկին

Եւ հովերուն կուտան այն հրապոյրը, որ իրենց մարմիններունն էր...:

Վիքթորիայի սաւառնակի մը մէջ պանքերն իր հոմանուհիին հետ պտոյտի է ելած,

Ու Ռոյզ Ռոյսերը կը սահին ասփալքէ անծայր պողոտաներու վրա,

Շւայտութիւնն ու խեղութիւնը սահման չունին այս գիշեր...

Ունեւորին համար կեանքը լիրիք պոէմ է,

Երգ ու հանդէս է,

Բայց աղֆառը իր կիսախաւար տան մէջ անօքութեան հետ անկողին է մտեր,

Եւ. փունը ծախու է տւեր կարմիր Երազներու...:
 Միլիոնաւոր մայրեր. կտոր մը հացի գրկանով կը
 տառապին
 Եւ ցամփած կուրծքերով կը փորձեն կերակրել ի-
 րենց երեխաները դալուկ...
 Փողոցներու մէջ կը դեգերին քրջապատ ու անա-
 պաստան մարդիկ,
 Ու աղբամաններու մէջէն հնդկահաւի ոսկորներ կը
 փնտռեն:
 Թերթերու մէջ փաթ-թւած պատանի մը ծւարեր է
 պատի մը տակ,
 Եւ դեռահաս աղջնակ մը աղեկտուր նայածքներ կը
 նետէ անցորդներուն...
 Սովն ու մահը այս իրիկուն պտոյտի են ելած
 Եւ չփառներն իրենց հոգին կ'աւանդեն ատելու-
 քեան ու անէծքի մէջ...
 Բայց եկեղեցիներն օրհնութեան անուշ մեղեդիներ
 կը դրկեն երկինք
 Եւ մխիթարութեան աղօթքներ կը փափսան մեռած
 ու կիսամեռ հոգիներու համար...
 Սուտի եւ կեղծիքի բամբ մազ մը կը գոռա Ամե-
 րիկայի վրա...
 Նենգութեան ֆնախտաւոր փարոզները կը զարնւին
 խուլ ականջներուն...:
 Անօթի Ամերիկան կ'ուզէ հաց ու ապաստան,
 Կեանք ու վայելք կը պահանջէ
 Եւ շնորհակալութեան ստապատիք գեղումներուն
 տեղ դժգոհութեան բունդ շեփորներ կը հըն-
 չեցնէ...:
 Պերն ու հրաշալի Ամերիկա՛,
 Առատութեան ովկիան
 Եւ բոլոր գեղեցիկ ու երջանկառիք բաներու ան-
 յատակ ոսկեհանք,

Վաղը դուն մե'րը պիտի ըլլաս —
 Անոնց որ զրկեցան, տառապեցան եւ ուժաւամ ե-
 դան,
 Անոնց որ տրորեցան, գալարեցան եւ սակայն
 այսօր շղթայագերծ պայֆարներու են ելած...
 Դուն որ ֆիչերունն էիր, պիտի ըլլաս ամենուն,
 Ամերիկա,
 Լուսաշող երազ,
 Վնռական խոստում,
 Գալիֆ օրհնութիւն...
 Ու մենք է, որ պիտի վայելենք քու արեւոյ յորդա-
 հոս,
 Ու երկնամբարձ շէնքերուդ պերճանքը լուսէ,
 Մենք է, որ պիտի ըմպենք քու գինիներդ անխար-
 դախ,
 Եւ անծայրածիր տարածութիւններուդ բարիքները
 բոլոր...
 Մենք է, որ քեզ պիտի սիրենք եւ վրադ պիտի գուր-
 գուրանք հարազատ զաւակներու պէս
 Ու մենք է, որ քեզ կարմիր պատմութեաններով պի-
 տի պնենք
 Ու մեր երազները քու հողերուդ ու ջուրերուդ մէջ
 պիտի լուծենք...
 Մենք է, որ քեզ պիտի պաշտպանենք,
 Ու քեզ փառքի անմահ կատարներուն պիտի հաս-
 ցընենք,
 Ամերիկա',
 Եւ այն ատեն ուրախութեան ջինջ երգեր պիտի
 հնչեն
 Եւ սրտերու գոհունակութիւնը պիտ' արձագանգէ
 Բեւեռէ բեւեռ,
 Արեւելէն մինչեւ Արեւմուտք,
 Եւ ամբողջ աշխարհի վրա...:

ԶԻՆԱԴԱԴԱՐ

ՀԱԶԱՐ ԻՆՆ ՀԱՐԻԻՐ ՏԱՍՆԵԻԶՈՐՍ...

Զարհուրանքի եւ աղէտի սահմակեցուցիչ օր,
կմախաշէն ու արնաքաքախ քւե՛ր...

ՄԵՎ

ԻՆՇ

ՄԵՎ

ԶՈՐՍ

Երկնամբարձ լարերը վիթխարի տաւիղի մը, որ
ողբ կ'արձագանգէ...

Մահն է նստեք Եւրոպայի սրտին վրա
Ու կը մտաւ տրտմութեան, վշտի ու գերեզմաններ
բու երգը մթալար...

Քամին արցունք կուլա

Եւ երկինքը կ'որոտա պայթող գանկերու մրրիկ-
ներով:

Արիւնը կը փրփրի եւ կ'արշաւէ գիւղերու ու քա-
ղաքներու վրա,

Բոցը կը ճանկէ երկնքին մութը եւ պայծառ օրերը
մուխէ պատմունքներ կը հագնին,

Ռուսերը կը պայթի աղֆատի կիսաքանդ տունին
վրա,

Երբ հարուստը իր ապարանքին մէջ շամփայն կ'ըմ-
պէ եւ ոսկի կը մարսէ...

Նորահարսերը այրի կը մնան եւ որբերու սերունդ-
ները կ'անին,

Երբ պանֆերը «հայրենասիրութեան» ճառեր կու-
տա քերթերուն

Եւ եկեղեցիներու զանգակները արնահագագ հայ-
րենիքի փրկութեան պիղծ դօղանջները կը հըն-
չեցնեն...

Կ'իյնան միլիոնաւոր բանուորներ,

Կը հալի ժողովրդին միսը
Եւ արիւնաժամ միլիոններու երակները կը չորնան,
Երբ հարուստը մարպախտէ կը տառապի,
Եւ արեան առատութիւնը կը ճնշէ իր սիրտն ան-
սիրտ...

Պատերա՛զմ է...

ՀԱԶԱՐ ԻՆՆ ՀԱՐԻԻՐ ՏԱՍՆԵՒԶՈՐՍ...

Սեւազգեստ այրի,
Արի՛ւն, աւերակ,
Մահ ու փոթորիկ...
Անգլիա,
Ֆրանսա,
Ռուսիա կը կուին...
Գերմանիա,
Աւստրիա,
Հունգարիա կ'արշաւեն...
Յառա՛ջ,

Դէպի յաղթանակ...

Որո՞ւ յաղթանակ.

— Սնանկութեան եւ մահուան...

Բանակները կը բաղխին

Սւիները կը շաչեն

Կրակը կը պայթի

Եւ բանուորը կ'սպաննէ բանուորին...

Բայց չէ՞ որ անոնք նոյն լուծին տակ կը տնօգն

Ու նոյն վիշտն է որ կը կրծէ սիրտը բոլորին,

Նոյն կապարէ ձեռքն է որ կը մտրակէ զիրենք

Ու նոյն կեանքն է որ միայն դառնութիւն է տւեր
բոլորին...

ՀԱԶԱՐ ԻՆՆ ՀԱՐԻԻՐ ՏԱՍՆԵՒԵԾԹԸ

Ի՛նչ հրաշալի եւ լուսափայլ օր է այս,

Արեւելքը բոցակարմիր է դարձեր

Եւ արեւը կը փայլի պայծառ ու շողշող,
Թնդանօքը չ'որոտար այլեւս
Ու մահւան մրրիկը դադար է առեր...
Զինւորներն իրենց զէնքերն օդը կը շարտեն
Եւ Ռուսներն ու Գերմանացիները կ'ողջագուրին
իբրեւ հղբայրներ...:

Լենինի ձայնը կը հնչէ հզօր.—

ՀԱՅ,

ՀՈՂ,

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ...:

Արեւելքը հրեղէն լոյսերու մէջ կը շփեղանա
Ու Փեթրոկրատի փողոցներուն մէջ կը լսին Քրոնշ-
թատի նաւագներուն երգերը յաղթական,
Ոտքի է կանգնած ամբողջ դասակարգը հզօրա-
զօր...:

Եւ իր ոտներուն տակ կը տրորէ իր թշնամին դա-
րաւոր...:

Եւ իր ձեռքին մէջ կ'առնէ այն աշխարհը, որ իրն
էր արդէն...:

Խաղաղութեան եւ բերկրանքի պերն նառագայթ-
ներ կը տեղան երկրի վրա...:

Մահը սեւադէմ փախուստի կը դիմէ,
Եւ ուրախութեան երգը կը քնդա ամեն տեղ...:

ՀԱԶԱՐ ԻՆՆ ՀԱՐԻԻՐ ՏԱՍՆԵՒՈՒԹԸ

ԶԻՆԱԴԱԴԱՐ...

Ողջոյն ձեր հոգիներուն,
Ո՛վ բազմագգի մեռելներ,
Ծանօթ եւ անծանօթ «հերոսներ»,
Վերաւորներ,
Հաշմանդամներ...

Դուք որ խողխողեցաք,
 Սևնահարեցաք,
 Խաչեցաք,
 Եւ սպաննեցաք...
 Ողջոյն ձեր բոլորին,
 Ողջոյն ձեր մեռած եւ կիսամեռ հոգիներուն,
 Դուք էիք, որ խաղաղութեան եւ յեղափոխութեան
 կրակները վառեցիք,
 Եւ ձեր արեան մէն մի կաթիլներով ըմբոստութեան
 լալաները ժայթփեցուցիք բազմամիլիոն ժողո-
 վուրդներու սրտին մէջ,
 Դուք էիք, որ ատելութեան եւ վրէժի կարմիր
 գրոհներուն մէջ նետեցիք մեր հոգիները
 Եւ պատճառ դարձաք, որ անմար արեւ մը վառի
 խաւար երկրագունդի վրա,
 Ողջոյն,
 Հագա՛ր ողջոյն եւ ապրողներուն,
 Դուք որ խաղաղութեան եւ դեմոկրասիի վսեմ նը-
 պատակներուն համար կուեցաք եւ ազատու-
 քիւնը եղաւ ձեր հոգիներուն յոյսը բոցաշող...
 Ողջոյն ձեզի,
 Որ այլեւս պիտի մերժէք եղբայրասպանութեան գե-
 հեմներուն մէջ նետիլ
 Եւ յաջորդ գորակոչին արշաւի պիտի ելլէք մեր դա-
 սակարգի արդարութեան կրակներով
 Ու վերջին կռիւը պիտի կռիւք զանգաժներու եր-
 ջանկութեան,
 Խաղաղութեան,
 Ազատ կեանքի
 Եւ լեռնիմալառ լոյսի եւ արեւի համար...:

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՐՁԱՆԻՆ

Վսեմ ու վեհաքոհիչ դիցունի,
Ազատութեան ոսկեշող ոգի,
Ինչո՞ւ ես կանգնած այդպէս, անշարժ ու անհո-
լով...

Կարծես թէ մարեր է աչքերուդ լոյսն ազուր,
Եւ արդարութեան գրքին մոխիրները կը մազւին բո-
ւիկի ռաֆերուդ վրա:

Անարիւն երակներուդ մէջ չարչարանքի եւ անուա-
ղութեան հեղուկներն են բանձրացեր,
Ու հալածական մարմնէդ կը կաթի դալուկը մեղ-
քին,

Ու մրուրն ամօքին...

Նկուն բազուկդ ալ կը դողա ազատութեան ջահին
տակ,

Որում ծանրութիւնը կը ճնշէ հոգիիդ ամօքապարտ
պարապութեան վրա,

Շրթունքներուդ վրան դաւաճանութեան կղզամե-
ներն են դրած,

Ու համր լեզուդ ցամփեր է խղճիդ խորշակներուն
առջեւ:

Ցնցոտիներուդ ծալքերը կը մատնեն ինձ ծախած
հոգիիդ կեղտերն ու անեւանգւած բշտաու-
թիւնը:

Դեռ երէկ աչքերդ հպարտութեամբ անհունին էին
յարեր,

Եւ ակերէդ յորդող արեւին լոյսը կարծես աշխար-
հը կ'ազդէր,

Ինչ զարթ երգդ կը բնդար Նոր Աշխարհի երիտա-
սարդ սրտին մէջ,

Ու պատգամներդ վայրի ծաղիկներու պէս կը բաց-
ւէին սրտերու պարարտութեան մէջ...

Դուն կը ժպտէիր ու կը յուսադրէիր,
Կ'ողջունէիր մեր գրոհներն ու թռիչքները,
Ու կը բացավառէիր մեր ուղիները մուրա եւ մեր
հոգիները մօրմոհում...

* * *

Բայց ի՛չն աշխատութիւն,
Դուն աշխուհիկ երէկու երիտասարդ դիցուհին չես
վսեմ ու արդարակորով,
Դեղեցիկ ու երջանկախորհուրդ,
Խռովում ու խռովման ախից...
Քու սիրտդ փարացեր է
Ու ջահիդ մէջ՝ մթաշուի, բռնութեան շղթաներն են
կուտակած,
Քու մարմինդ արեան ովկիանոսի մը մէջն է մխր-
նելեր,
Ու խօսքերդ խաբարած երածշտութեան մը մման
մեր ակամջները կը ճանկոտեն...
Դուն անիմաստ ու սին պերճամբ մըն ես դարձեր
պիղծ հարստութեան ու փտմանի աղփատու-
թեան այս երկնամբարձ փաղափն առջեւ:
Ազատութի՛ւն,
Ո՛վ ցովակեան խոստում,
Բռնութեան զգեստ...
Ազատ ոգիի,
Թեւի,
Թռիչքի ոսկեգօծ շղթա
Տիրոջ ձեռքին մէջ...
Կը խորտակուի դուն ալ,
Ու կ'ըլլաս անհետ
Ինչպէս տխուր յուշ,
Ինչպէս սուգ, մոռկամբ...
Կը կանգնի քու տեղ

Կենդանի արձան,
Ափիդ արեւէն
Աշխարհ կը վառւի,
Լոյսդ կը ժայթփի
Երկինքէ երկինք
Ինչպէս շատրւան,
Կարմիր փոթորիկ...:

ԼԵՆԻՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Արեւի եւ արեւամուտի,
Լոյսի եւ խաւարի բոլոր երկիրներուն մէջ,
Հիւսիսի եւ հարաւի,
Ծովերու եւ անապատներու մէջ
Աշխարհի բազմամիլիոն եւ բազմալեզու ժողո-
վուրդներու շրթներուն վրա այսօր մէկ անուն
է, որ կը ծաղկի,
Կը բոցավառի,
Եւ իր ներքաւիանց լոյսով կը տաքրալուծւի ծա-
րաւի հոգիներուն մէջ —

ԼԵՆԻՆ...

Յաւերժութեան շեշտ,
Արդարութեան պատգամ,
Լոյս համապարփակ
Եւ սերմ իմաստութեան
Եւ մարդկութեան իմաստնագոյն
Նպատակ —

Լենին՝...

Դարերու նւերը՝ Դարերուն տրած,
Պայծառափայլ տենչ,
Բարիքի հաննար,
Եւ բոլոր վսեմ — գեղեցիկ բաներու վեհ օրէնս-
դիր...

Առանց որուն մեր այս միգամածը մոլար
Իր արնոտ ու արնածառաւ մամբան պիտի շարունա-
կէր անհանգրւան խաւարին մէջ, որ դէպի խոր-
խորատը կը վազէ...

Լենին՝,

Անմահութեան լեկեմտ,
Կեանքի ակնադրիր,
Յուշ անկորնչելի,

Սիրո եւ եղբայրութեան դաշն սիմֆոնի
 Եւ արեւներէն միլիոն անգամ աւելի վառող ու ա-
 ռատահոս իմաստութիւն,
 Այսօր քու փառքդ,
 Քու երգդ,
 Քու կամփդ կը հնչէ աշխարհի չորս ցամաքներուն
 վրա
 Եւ քու մարգարէախօս անւանդ մրրիկները կը
 դնդան
 Իպերիական քերակղզիէն մինչեւ արեւամերձ Զի-
 նաստանի տափաստաններն անծայրածիր...
 Ամբողջ Եւրոպան
 Եւ ամբողջ Ասիան,
 Ափրիկէն
 Ու
 Աւստրալիան,
 Ամեն ու ամեն տեղ —
 Շահագործման կսկիծն իրենց մորթին վրա զգացող
 բոլոր ցեղերն ու ժողովուրդները քու մասիդ
 կը խօսին,
 Ու քու անունովդ,
 Ու քու լուսատեսիլ վարդապետութիւնովդ,
 Ու քու անխորտակելի գէնֆերովդ կը զինւին,
 Վաղւա հերոսամարտերուն համար, որոնք պիտի
 մղին տիրանալու այս երկրագնդի բոլոր հա-
 րըստութիւններուն եւ որոնք մեր քնդերներուն
 ուժովն ու արեան հեղեղներով կուտակւե-
 ցան...
 Որոնք մերն են ու մեզի պիտի վերադառնան...
 Լենին՝,
 Քու վիթխարի հասակդ նորէն կը կանգնի մեր առ-
 ջեւ...
 Որքան բարի են քու ժպիտներդ,

Եւ անձնւիրութիւնդ որքա՞ն ծովածաւալ,
 Քու դառնութիւններդ որքա՞ն յորդահոս եմ,
 Ու գայրոյքներդ որքա՞ն փոքորկաշունչ...
 Կը տեսնեմք քեզ ուսական խաւարակուլ աշխարհին մէջ հին,
 Երբ ցարն էր տէրը երկրին,
 Եւ սուրբ բաժինն էր անտուն ու անհող ապրողներուն...
 Երբ բռնութիւնն էր ծանրացեր — ինչպէս քունաւոր օձ — սրտերու մէջ քախծահոս,
 Եւ խղիւնն ու ազատութիւնը գլխահակ ախորի էին գացեր...
 Երբ տիրողները արքայութեան հանոյքը երկրի վրա կը ծծէին
 Եւ երկնքի խոստումներէն սին հրաժարեր էին կամովին...
 Երբ արեան գինետօն էր կուլակներու եւ իրոններու օրհնեալ դժոխքին մէջ:
 Եւ արցունքի հեղեղներ կը քափուէին մթապար երկինքներէն...
 Ահա այն ատեն լսեցաւ քու ձայնդ,
 Լեւի՞ն...
 Եւ գերիներն ու գիւղացիները,
 Եւ հովիւներն ու լեռնցիները,
 Եւ բանւորներն ու զինւորները —
 Բոլոր տանջողները
 Հառաչողները,
 Մոնչողները
 Ոտքի ելան
 Ու սրբազան արշաւը կատարեցին դաւի ու ցաւի պալատներուն վրա
 1905-ի անմոռանալի վրէժը լուծելով
 1917-ին...

Եւ լուսարուղիս ու արեւայորդ,
 Երջանկահոս ու եղբայրական,
 Գեղեցիկ ու ներդաշնակ,
 Առատ եւ անպատմելի գիւտերու եւ բազում ու հե-
 րոսական ստեղծագործութիւններու սերմնա-
 ցանները դարձան...

Եւ երբ օր մը ֆու կենդանի երագներդ
 Ոսկի պատմունքներ հագած՝ ուրախ եւ սիրագեղ
 երգերով կը շրջէին մեր նոր փառափնէրուն ու
 գիւղերուն մէջ,
 Դարանակալ ձեռքերը ոխի ու նախանձի կրֆերով
 հարւածեցին քեզ,
 Որպէսզի արեւդ խաւարի,
 Բայց չկրցան մթագնել քեզ,
 Ո՛վ ուժի կոթող
 Կեանքի տիեզերք,
 Ո՛վ յաւերժալոյս արեւ
 Եւ անմար պայծառութիւն...

Դուն այժմ կը հանգչիս մարդկութեան բազուկնե-
 րուն վրա
 Ու կ'ապրիս մեր հետ ու մեր սրտերուն մէջ,
 Եւ նոյն ժպիտը բարի կը վառի ֆու դէմքիդ վրա
 Ու նոյն բարութեան եւ անձնւիրութեան հեղեղնե-
 րը կը ժայթփեն ֆու ամենատես աչքերէդ,
 Նոյն պատգամները կը խօսիս
 Ու նոյն գէնքերն ու գրահները կուտաս բոլոր անի-
 րաւածներուն,
 Հալածւածներուն,
 Շղթայածներուն...

Եւ անշուշտ օր մը դուն նոյն ազատականչ կռչը պի-
 տի լուսարձակէս,
 Ու նոյն մարտագոռ հրամանը պիտի տաս երագա-
 տենչ ու գալարող մարդկութեան...

Եւ այն ատեն՝
Աշխարհի չորս ծագերէն,
Ծովերէն
Ու ցամաքներէն,
Բոլոր անոնք, որ այսօր քու հրաշունչ անւանդ
ներշնչումներովը կը գօտեպնդին
Ու հոգիիդ ջերմութեամբ կը սաքսոան,
Բոլոր անոնք որ քեզմով են լուսաւորած ու քեզ-
մով են գօրացած,
Վրէժի կայծակներով զինւած՝
Յառա՛ջ պիտի խոյանան
Արդարակեցադ ու անկաշկանդ,
Յաւերժաշող ու շքեղ տիեզերքի մը առաջին եւ
վերջին դիւցազնամարտը մղելու՝
Հոկտեմբերավառ արշալոյսներով ողողւած ռազ-
մադաշտերու վրա,
Ու քու անմահ ու մշտալոյս անունդ անգամ մըն
ալ ողջունելու համար
Լոյսերու լոյսով
Եւ
Յաղթանակներու Յաղթանակով...:

Յունիւար 17, 1937

ՄԵՐ ԲԱՆԱԿԻՆ

Մեր արևուտ ու ծիծղում սահմաններում վրա կանգ-
նած ես դո՛ւն,

Յաղթութեան բանակ,

Կիրք Արդարութեան,

Եւ անհաս խոյանք...

Արթուն եւ հպարտ կը հսկես մեր երկրին խինդա-
ռատ ու ժպտաշող,

Որուն մէջ կեանքն արագավազ կ'արշաւէ դէպի՝

Յաւերժական լոյսի,

Ուրախութեան,

Սիրո,

Առատութեան

Եւ անվիշտ ապրումներու ափերն անմահական...

Քու սիրներուդ կայծերէն մեր մէջ կը բռնկին

Ուժի,

Տոկունութեան,

Կամքի,

Փառքի

Եւ անպարտելի ձգտումներու յուզումներն յորդա-
հոս:

Ու քանի քու հզօր քայլերուդ դորդիւնները կը լըս-
ւին,

Ու հասակդ կ'երկարի Կարմիր աշխարհի անսահ-
մանութեան վրա,

Այնքան աւելի անվրդով ու հեշտութեամբ կ'աշխա-
տին մեր երկրի ժողովուրդները կենսուրախ,

Եւ աւելի առատ կ'անին ոսկեփրփուր ցորենները
համայնական արտերուն

Եւ այնքան աւելի ցնծագին ու դաշն կը հնչէ այն
երգը զեղուն, որ նորածին կեանքն է Սթալին-
եան օրերու:

Դուն անվե՛րջ ապրիս,
 Կարմիր Բանակ,
 Բերդ խաղաղութեան
 եւ յոյսի կրակ...
 Թո՛ղ թիւդ անի,
 Ոգիդ ուրճանա,
 Ու եթէ նենգ թշնամին օր մը յանդգնի մօտենալ
 քեզի,
 Դիտեմ կը փշրես, լեռներն անգամ կրանիքեա,
 Երկինքը կը ցնցես,
 Աստղերու անձրեւ կը ցանես երկրին,
 Ու եթէ ուզես,
 Զայրոյթի ու Արդարութեան օր մը սուրբ,
 Դուն կը նետուի հեղեղավազ ու ամեհի արշաւի մը
 մէջ տիեզերական
 եւ երկնքի մէջ կը վառես խորհրդալոյս մեր արեւը
 գեղեցկալառ...
 Զօրացի՛ր, մեծցի՛ր,
 Կարմիր խնդուքիւն
 Երջանիկ կեանքի
 Դուն արթուն պահակ,
 Թշնամին սոսկա՛
 Թող քու անունէդ,
 Ու մենք ալ քալենք
 Դու բորբ քայլերգով,
 Մեր Կարմիր Բանակ,
 Մարդկութեան զրահ,
 Յոյս ու յաղթանակ...:

ՍԹԱԼԻՆԻՆ

Սոցիալիզմի նաքտարապետ քեզ կոչեցին,
Լենինաշող այս վառ դարու հաննարափայլ դու
առաջնորդ...

Դո՛ւն կերտեցիր այս բերդն հսկա,
Երջանկութեան պալատն այս պերն
Ուր մարդկութեան երազները բորբ, արնայորդ,
Մարմին առին,
Ու փոխեցան՝
Կեանքի, մսի,
Ժպտի, յոյսի...

Դուն էիր որ ոգի տիր
Դասակարգին մեր յաղթական,
Պոլշեվիկեան հուր աւիւնով հրդեհեցիր մկաններն
անհամար...

Ստեղծագործ աշխատանքի արշաւին մէջ այս դա-
րավագ

Դո՛ւն զինեցիր կամքերը մեր,
Ջանքերը մեր...

Խաւարակոծ երկիրն անհուն ելեկտրաշող լոյս
հրաշքով ողողեցիր,

Լոյս ու արեւ մեծ Սթալին,

Լենինական փառքի ճամբա,

Բոսորագեղ վես նպատակ,

Ողջո՛յն քեզի,

Իմ առաջնորդ,

Իմ բարեկամ,

Իմ ներշնչում

Եւ իմ թոխչ...

Ընդունէ այս տողերն համեստ՝

Առատաբաշխ բարիքներուդ գովքը երգող...

Երայտիքի այս սրտաբուլս հնչիւնները
 Բեզի,
 Որովհետեւ իմ երկիրս ալ՝
 Թախծահալ,
 Քու դրօշիդ տակ կուեցաւ
 Ու իր բաղդին տէրը դարձաւ...
 Իմ երկիրս ալ
 Լուսաժպիտ գտաւ բերկրանք
 Քու փառքիդ մէջ,
 Պատգամներուդ մէջ փրկարար...
 Իմ երկիրս ալ
 Ստիքի ելաւ,
 Ու կը քալէ ազատութեան լայն ցամաքային,
 Ու կը շինէ եղբայրութեան շէնքն անկործան...
 Ողջո՛յն քեզի
 Իմ հարագատ,
 Իմ քարեկամ
 Մեծ Սթալին —
 Փառքի ցամաք,
 Վեհ նպատակ
 Ու մարդկութեան
 Վառ արեգակ...:

ՏԻՄԻԹՐՈՎ

Նացի դատարանը կը դռա,
Երբ՝

Կոմունիստ դեկավարը կը կանգնի՝

Հպարտ ու վեհամակատ,

Ինչպէս առիւծ մը վիրաւոր,

Ու իր նայածֆին շանքերը կ'արձակէ խոժորադէմ
դատաւորներուն...

Անէծֆի եւ դատապարտութեան խօսքերը կը տա-
դին նացի արդարադատութեան սիրտը կրա-
նիքեա.

— Ոնրագործը դո՛ւք էք,

Ձեր նիւադային գանկն է, որ բոցը տուա Ռայխըս-
քակին,

Իսկ մենք, կոմունիստներս,

Կ'ատենք ոնիրը,

Դաւը,

Տեռորը,

Մենք երջանիկ ու լուսակերտ աշխարհի մը ռահվի-
րաներն ենք...

Դարձուցէ՛ք ձեր խաւարակուռ աչքերը դէպի Արե-
ւելք,

Ու տեսէ՛ք բերկրանքի պերն յորդագեղութիւնը,

Եւ հզօրագօր այսօրւա մրգաւէտ հանդէսը,

Տեսէ՛ք խոստումներու բաբախումը,

Եւ աւելի մեծ յոյսերու բոցաքեւ քոնիչքը...

Տեսէ՛ք ժպտումն եւ անքալսիծ սերունդներու եղ-
բայրութիւնն անֆէն,

Ու անոնց արեւայորդ անը արշալոյսներէն պոռթ-
կացող նոր մարդկութեան ուղիներուն վրա...

— Լռէ՛, պոռացին դատաւորները միարեւրան:

Արդարութեան նիւաղը, որ բազմեր էր պատի մը
վրա, ամօքէն մեռաւ,

Նացի աստուածները գայն վերցուցին ու ոգի տւին,
Հիքլերի ակօսներուն կնոտոցները լսեցան Նացի
օրինագրքերու մէջէն:

— Եթէ դատարանը քեզ ազատ իսկ արձակէ, եկեր
է վախճանդ, պռոսց արմահագագ Կէորինկը,
որ իր հաշիշամոլ երեւակայութեան մէջ Տի-
միք-րովին արիւնն էր կուլ տւեր:

— Դուն յանցաւոր ես, շառաչեց նորէն Նացի զօրա-
վարը մոլեգին,

Եթէ նոյնիսկ ուրիշի մը լուցկին է, որ կայծը տաւ
առաջին,

Դո՛ւն ես մեղաւորը,

Որպէս կոմունիստ,

Որպէս առաջնորդ...:

* * *

Լսեցաւ նորէն խարանդ ձայնը Տիմիք-րովին,

Արձագանգ տաւ որպէս կուռ բողոք,

Շանք-նշմարտութեան,

Խորտակեց, քանդեց

Պիղծ արդարութեան

Շէնքը մահաստէր,

Եւ ամբաստանեալ

Տիմիք-րովն անմեղ

Եղաւ դատաւոր

Եւ աշխարհը դատեց

Հրէշը Նացի

Եւ ամօքի,

Նախատինքի,

Մոռտ կնիքով

Կնիքեց անոր

Արատաւոր

Ճակատը սեւ...

Կանգնե՛ր ես նորէն
 Լայփցիկի առջեւ,
 Դո՛ւն անմահ հերոս,
 Լուսավառ փարոս,
 Արդար դատաւոր,
 Եւ մաքուր վկա,
 Նորէն կը գամես
 Նոյն ամբաստանող
 Մատը սւիճէ
 Ֆաշիզմի ճակտին
 Վատ ու ռերածին...
 Կանգնած ես նորէն,
 Ինչպէս փոթորիկ,
 Հրեղէն պատգամ,
 Ու ձայնդ հզօր,
 Խոր կ'արձագանգէ
 Միլիոնաւոր
 Սրտերու մէջ
 Մըրկաւոր
 Կը պատասխանենք,
 Սիրելի ընկեր,
 Հրաշունչ կոչիդ,
 Օր մը կը դատենք
 Դատողները քեզ
 Ու ռերախորհուրդ
 Ռայխսքալն իրաւ
 Բոցերու կուտանք,
 Ու հորհուրդներու
 Պալատը շքեղ
 Կը կերտենք մի օր
 Պերլինի մէջ
 Կարմիր,
 Ու անշէջ...:

ԱՐԵՒԱՏՕՆ

Այդ ինչ թնդիւն է,
Դղրդիւն է...
Կարծես աշխարհը կը թնդա
Ու կը ցնծա...:
Կը սարսի աշխարհն իր հիմէն:
Մրրիկ է շաչուն,
Լուսամբրի՛կ — շառաչուն...:
Հողմը որոտ է դարձեր,
Ամպը թնդանօթ,
Երկինքը երախն է բացեր
Կ'երգէ որոտագոռ...:
Այդ ինչ ցնծութիւն,
Ծնունդի բերկրանք...
Սրտերը կ'անին,
Ծաղիկ կը դառնան:
Կը պայթի հողը
Բոցավառ սերմով,
Կը փոխի խաւարը
Լոյսի,
Պտուղի,
Վառուղ երազի...
Այդ ի՛նչ փոքորիկ,
Այդ ի՛նչ ցնցում է...
Քաղաքներ կ'իյնան
Հին ու
Մեծափառ...
Տես փռչի կ'ըլլան —
Անյայտ, անամօթ...:
Դիւղը կ'արթնա
Իր մահւան բունէն —
Տառապանքի,

Վշտի անդունդէն...
 Զանգւածներ խրոխտ,
 Բոցագեղ աչքով,
 Անվախ,
 Ամեհի,
 Արշաւի եմ ելեր
 Դէպի մահւան փոս,
 Կեանքի նոր աղբիւր...:
 Այդ ի՞նչ քնդիւն է
 Ու դղրդիւն է...
 Կարծես աշխարհն հիւանդ է...
 Կը դողա,
 Կը գոռա...
 Բայց կուգա,
 Ահա,
 Կուգա Տիտանն հզօր...
 Կ'սպաննէ մահը նենգ
 Կը պատռէ
 Օրէնքն հիմ,
 Կը քանդէ
 Շղթաներ բիրտ,
 Ու սրտէն կը ծնի նոր աշխարհ
 Լուսավառ,
 Կը ծաղկի Նոյեմբեր,
 Ոսկեշող Նոյեմբեր,
 Արեւոտ առաւօտ...
 Արեւն է կը պայթի,
 Լուսայորդ գետ կ'ըլլա
 Ու կ'իջնէ լեռներու,
 Դաշտերու բերրի,
 Նորաշէն տուներու
 Եւ ուղիներու վրա...:
 Արեւատօն է կարծես,

Լուսակէզ ու
 Անթառամ... :
 Գեղեցկութեան,
 Անի,
 Յոյսի,
 Լոյսի ոսկմերգ է... :
 Նոր պայքարի,
 Անյաղք կամֆի,
 Կառուցումի շրջանն է այս...
 Տես ի՞նչ գոհ է ամեն ստորուկ — որ տէր է ալ,
 Ամեն բանուր —
 Որ երգ ունի,
 Որ գիրք ունի,
 Որ հաց ունի համեղանուշ... :
 Բերրի հողը հազար անգամ,
 Հազար անգամ աւելի ֆոխ,
 Առատաբաշխ է դարձեր...
 Ու մեքենան կը շառաչէ,
 Ու կ'արտադրէ ձեռքը մարդուն —
 Հաւաքական ձեռքը մարդուն...
 Համայնքն հիմա ունեւոր է,
 Նրջանիկ է
 Ու բերկրաշող...
 Հազար ապրիկ
 Լենինն հզօր,
 Սթալինը Լենինագօր՝
 Բարիքներու աղբիւրը վառ,
 Ժողովուրդի ազատարար,
 Որ սէր տաւ
 Երկրին վարար,
 Որ քեւ տաւ
 Անոր անհուն,
 Ո՛ր լուսահաս

Մեծ Յայտնութիւն,
 Ոսկեշղթա, կուռ Միութիւն,
 Ողջոյն քեզի,
 Հագար ողջոյն
 Մըրկարշաւ,
 Խրոխտ վերելք
 Ու դարերու
 Դուն գիւտ անմահ...:
 Ու դող սողան քնամիներ,
 Ու քող գոռան անոնք անվերջ,
 Երբ կը քալես փառքիդ նամբան,
 Ու կատարէն վեր կը քռիս...
 Կը փշրւի դահիճը նենգ,
 Փռշի կ'ըլլան ռմբակոծութիւնդ գանկերն արնոտ
 Ու կռակէդ քեզ հարւածող դաւաճանին ձեռքերը
 պիտի
 Կը բռնին մեղքին մէջ խոր,
 Ով որ կեանքին դէմ կը դաւէ,
 Կը մահանա...
 Ու դուն յառաջ,
 Յառաջ կ'երթաս
 Քսանամեա անող հրաշք,
 Երջանկութեան բորբ վառարան
 Լուսաւոր կամք,
 Մեծ նայտակ,
 Դո՛ւն անպարտելի,
 Դո՛ւն յաղթանակ,
 Ողջոյն օրերուդ
 Ողջոյն դարերուդ...:

Նոյ. 4, 1937

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻՆ

Քառսի ու փէնի մքամած երկինքներուն մէջէն նո-
րէն ֆու դէմֆդ կը շողա՝

Վառուղ Հոկտեմբեր,

Լարուղ Հոկտեմբեր...

Ու ֆու լոյսերուդ պերն մրրիկներով հրդեհած
աշխարհն այս խոռով

Արեւի ուղին է առեր,

Ու կը վազէ խելայեղ ու մրրկարշաւ հողմերու պէս,
Որ բերֆառատ ամառներու եւ լիարիւն գարուննե-
րու իմաստուն կիրքերն ունին...

Լոյսէ Հոկտեմբեր,

Յոյսէ Հոկտեմբեր,

Քու անմահական ու արեւաւոր օրերդ նորէն կը
ծաղկին մեր խաւար հորիզոններուն վրա,

Ուր յեղափոխութեան շեփոքներէն խելագարած
փաշիզմը սուրերու պարը կը պարէ մասսանե-
րու արնաքաթաւ ու բզֆուած մարմիններուն
վրա,

Եւ ուր սուերներու ու աստղերու տիտանամարտե-
րը կը մղին ահեղ:

Ու կարծես տիեզերքը ռոֆի կ'ելլէ ֆու եղբայրա-
կան կանչիդ

Ու պատգամներուդ ռումբերը կը պայթին Միջերկ-
րականի արեւամար ասիերուն վրա,

Որոնք դեռ նոր կ'զգան ֆու ջերմութիւնդ ու խըն-
դութիւնդ, ֆու երգդ ու ֆու բերքդ,

Երգաւոր ու բերֆաւոր Հոկտեմբեր...

Ու կը շաչեն ֆու ալիքներդ հողմավար

Եւ ուրականներդ բոցէ սիւններով դէպի երկինք
կը խրին,

Մեր քշառութիւններուն ու դառնութիւններուն,
մեր կսկիծներուն ու հատնումներուն փոշինե-
րը յոյսի հրեղէն քեւերով խաւարի ու անէու-
քեան անջրպետներուն մէջ շարտելէն...

Ու դուն նորէն առաջ կը վազես, որպէս վիթխարի
բանակ,

Որպէս ամպրոպ,

Լենինաժին շֆեղ արշաւ

Ու մարդկութեան մեծ նպատակ...

Ողջոյն քեզ գալիք

Ու մեծ Հոկտեմբեր,

Ողջոյն գրռիդ

Բոլոր ու մրրկաբեր...

Քեզ յաւէտ ողջոյն

Փրկութեան դրօշ,

Պերնիմաստ փարոս,

Վառւող առաւօտ,

Լոյսէ յաղթանակ...:

ՆՈՅԵՄԲԵՐԵԱՆ

Նոյեմբերեան ցնծութեամբ յուգումնայորդ իմ հո-
գիս քեզի կուգա,

Արեւի երկիր,

Հայրենիք անոյշ,

Լոյսի, խնդութեան անսահման ովկիան...

Եւ ինչպէս ասուպ, ինչպէս ակնքարք-
կ'արշաւեմ, կ'անցնիմ անցեալիդ խորէն
Մութ ու ահական...

Արցունքդ կ'իյնա հոգւոյս անհունին,

Ու կը յորդի անհունն անգամ

Սուգիդ մրուրէն,

Սրտիդ փրփուրէն...

Հայոց լեռներուն մէջ անդնդախոր

Խուլ կ'արձագանգէր բուռն հեծեծանքիդ,

Տրտմութեան ամպեր, կը բորբոքէին սրտիդ մէջ
արնոտ...

.....

Այս օրերուն մէջ անգամ, արեւաքաղաք...

Հին օրերէն խոր վերքեր կան,

Արիւնածոր դեռ հետքեր կան...

.....

Նոյեմբերեան յաղթանակով դրօշագարդ իմ հոգիս
Քեզի կուգա,

Լուսայորդ երկիր,

Լեռնեան արեւ...

Կը յիշեմ աւեր պատմութիւնդ սեւ

Բռնութեան շարան, ժանգոտած շղթա,

Որուն տակ դարե՛ր տնփացին, լացին

Գերին, գիւղացին,

Մինչ տիրողներն շռայլութեան ոսկէառատ հա-
նոյքն առին,

Գիմնի, կնդրուկ, պար ու խնջոյք
 Եւ հեշտակէզ կրքի ծաղիկ վայելեցին...
 Ու կը թւեր թէ՝
 Կեանքն այսպէս
 Պիտի հոսէր
 Ո՛ր, դառնակէզ...
 Բայց գրկանքի ու թախիծի օրերն անցան...
 Մռայլութեան, անարգաւանդ սպասումի տեղ
 անտրտունջ
 Լեւինավառ օրերն եկան
 Ամմահական...
 Եւ ինչպէս մրրիկ,
 Տիեզերական վիթխարի ցասում
 Պոռքկաց մեծ մասսան...
 Ահեղ պայքարի, փրկութեան օր էր,
 Հերոսներ ինկան,
 Ու Փռչիացաւ բռնութեան շղթան,
 Ռամիկը տիրեց, լերան ու դաշտին,
 Հայոց աշխարհի մութը չփացաւ,
 Ու Նոյեմբերեան առաւօտը վառ
 Ծաղկեցաւ ազատ մեր երկրին վրա...

* * *

Նոյեմբերեան խինդով լեցուն իմ հոգիս,
 Քեզի կուգա,
 Որպէս փոքորիկ,
 Յաղթական գիւնոր,
 Իմ կարմիր երկիր,
 Լուսաշող խոստում,
 Ու երբ կը դիտեմ գալիքդ վառման,
 Ինչպէս մարգարիտ, արեւոտ տեսիլ,
 Կը գիմնի հոգիս,
 Ու կ'ուզեմ ես ալ լծիլ պայքարիդ,
 Նւիրիլ քեզի...

Կ'ուզեմ որ հոս ալ
Շողշողա լոյսդ
Լուսաւոր երկիր,
Երջանիկ օրբան,
Բերփի, բարիփի,
Կեանքի, վայելքի,
Երգի Հայաստան...:

ՕՐՋՈՆԻԿԻՁԷ

Ինկա՛ւ հսկան,
ինչպէս կաղնի մը հզօ՛ր, ամեհի,
Որ իր փառքն էր խրեր երկնքին, հողմին,
Կամ ինչպէս սիւն մը լուսեղէն,
Որ տիեզերքն համայն իր ուսերուն վրա կը կրէ...
Պայծա՛ռ առաջնորդ,
Նւիրումի տիտան
Եւ հերոսութեան հայելի,
Որուն կեանքը փրկութեան ու ազատութեան խա-
ւար քանապարհներէն վեր մագլցող բոցէ մա-
գիլ մ'եղաւ
Եւ որուն արիւնն ու կսկիծները եղբայրութեան ան-
դաւանան յոյզերը բողբոջեցին ատելալատ հո-
գիներուն մէջ:

Բանտերուն մէջ, արդ, հին եւ ահեղ
Կը հնչեն դեռ պատգամներն անմեռ մեծ ղեկավա-
րին,
Երգի պէս ըմբոստ,
Յոյսի պէս խրոխտ
Ու կ'ալեկոծի Կովկասն հին ու արնադաշտ,
Ցեղերու դամբան,
Խաւարի դժոխք,
Քարիւղի,
Գինիի,
Գեղուհիի,
Հանքիի,
Շահու
Ու
Մահու գերագոյն դրախտ,
Յարերու կրքին փափուկ մահճակալ...

Ու կը ֆալէ ան ափսոսի նամբէն,
կը ֆալէ խրոխտ ու վեհ նակատով,
Վստահ թէ կուգան յաղթական օրեր
Ու ֆուրջապատ կովկասն
Ու Ռուսաստանն համայն
կը հագնին ռսկի, շողշող պատմութեան...
Ու կիսրոններու դեղին ու արեւաշող լոյսեր կը
ծայթփին Վրաստանի նահիւններէն ախտավա-
րակ,
Ու բոցէ երկնքին մէջ գորգեր կը հիւսկն մետաֆ-
եա մուխով,
Լեռնին օրը կը ծաղկի
Որպէս արշալոյս,
Մեղրածոր օրօր,
Անհատնում բարիք...

Ղեկավարն հիմա տեսէ մարտերուն մէջ բաշե-
վիկեան,
Ինչպէս առիւծ,
Անվախ հերոս,
Իր սիրտն առած ափին մէջ,
Որպէս նւէր,
Որպէս վրէժ,
Բոլոր փոքորիկ,
Ուժ, ցնծութիւն,
Կը խոյանա
Լեռննացոյց նպատակին
'Է շարքերն անթիւ կը տիրանան
Քաղաքներուն,
Ու գիւղերուն
Ու գահերուն
Ու տարրերուն

Ու կը կփի աշխարհն անքե՛ք մեր կամփերու մուր-
ներուն տակ...

Մերն է հիմա ողջ Ռուսաստանն արեւայորդ,
Անդրկովկասն որ դեռ երէկ արմատաշտ էր խաւա-
րարեկ...

Ու կը շինւի

Ու կը բացւի

Ու կը լայննա՛

Աշխարհը մեր

Հօրազօ՛ր...

Առատ բերք կա...

Աշխատանքի մեծ արգասիք...

Կ'անի հսկա՛ն

Եղբայրութեան քաղցր օրրան,

Պողպատաճոյլ աշխարհը մեր

Կը սլանա դէպի արեւ

Դէպի անհո՛ւն,

Դէպի Ազատ

Աքալինեան

Օրերը վառ...

Հոն է դեռ Սերգոն

Կանգնած է որպէս

Զինուոր արնակամ,

Որպէս առաջնորդ,

Բարեկամ,

Եղբայր...

Բարիք կը բաժնէ

Առա՛տ, բոլորին...

Երջանիկ ժպիտը

Կը փայլի դէմքին,

Մոռցեր է կարծես

Օրերը ցաւի,

Դաւի եւ մահի,
Նոր կեանքը լուսեղ
Արեւ է տւեր
Իր աչքին,
Սրտին...

Բայց յոգնած է մի քիչ
Զինուորը արի
Եւ կ'ուզէ հանգչիլ
Ննջել, երազել
Գալիք մեծ օրւա
Երազը վսեմ...

.
Կը ննջէ Սերգոն
Բարեկամը մեծ...
Զըլլա որ յուզիք,
Հերոսը կ'ատէ
Թախիծ ու արցունք,
Փառքը գայն առաւ
Յաւետ կտակեց
Անմահ օրերուն,
Զըլլա որ տխրիք,
Անմահը կ'ատէ
Թախիծ, արտասուք...:

Փետր. 18, 1937

ՈՂՋՈՒՆԵՐԳ

17 ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ՓԱՌՔԻՆ

Խիզախ ու յաղթահասակ պատանի,
Մէգի ու մրրկի հրաշափառ ծնունդ,
Ո՞ր է այդպէս արագաթռիչ կը խոյանաս ...
Փառքի կատարներէն վեր կը պանաս հրաշէկ
յոյսին պէս, որ դէպի ամհունը կ'երկա-
րի...:

Ոտերնուդ տակ տրորեր ես մահն ու մեմգու-
թիւնը...

Աւերակներու եւ տառապանքի վիհերուն վը-
րայէն կ'արշաւես լայնաբաշ առիծի մը
պէս, որ պիւնդ մկան է եւ ուժ անհատ-
նում...:

Խաւարներէն ծնող ոսկի՝ յարութիւն,
Սրտերու բերկրամբ,
Սկզբնաւոր բարութիւն բայց անվերջ օրհներգ,
Ողջո՞յն քեզի,
Ողջո՞յն իմ արեւահոս երկիր,
Դո՞ւն անհաւատալի, բայց իրական,
Հօ՞ր ու անսասան ...

Երէկ ադի արցունքներդ կը հեղեղէին մարդ-
կութեան սրտերն անողոք,

Ու սրտանմիկ օգնութեան կանչերդ կը փշրը-
ւէին Եւրոպայի անխիղճ խղմին դէմ...

Երէկ դուն ազատ էիր եւ մուրացիկ,

Անտուն էիր ու տրտում,

Անճայն էիր ու այնոյս ...:

Երէկ դաշնակն ու դաւը կ'իշխէին քու ծոցիդ
մէջ վիրաբորբոք...

Երէկ դուն որք էիր ու քախծութիւն,
Գերեզման էիր եւ արիւնոտ պատանգ,
Կենդանի՝ մեռեալ,
Մահ համատարած ...

.

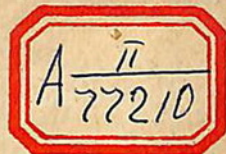
Այօր դուն կեանքն ես,
Արեւ ու երգ ես,
Ո՛վ լուսերես
Իմ Հայաստան ...
Այսօր դուն շէն ես
Լոյս ու բերկրանք ես,
Իմ անքախծ
Իմ յուսաւոր
Հայաստան ...
Այսօր կը ծաղկիս,
Լոյս ու ոսկի ես,
Վարդ ու պարտէզ ես
Վարդակարմիր Հայաստան ...
Քու երգդ նոր է,
Զայնդ հօր է,
Անպարտելի՛,
Անպատմելի Հայաստան ...:

Երէկ դուն բռնացիդ հարածներով փշրեցիր
գանկերն անարգ թշնամիիդ,
Ու դասակարգիս տիր ուժ եւ իշխանութիւն..
Երէկ քու կամփիդ առջեւ թեփեցան լեռներն
անգամ.

Ու բնութիւնը ստրուկն եղաւ պահանջներուդ..
Այսօր կը ջախջախես անարգ թշնամին, որ կեղ-
ծիքի պատեանին մէջն էր թագնւե՛ր...

Բու յաղթական լուսարշաւդ մէջ կը խոր-
 տակեւ այն բոլոր ամբարտակները, որ ո-
 նիրին ձեռքն է դրեր,
 Ու դաւանանին ձեռքը կը գամեւ արդարու-
 քեան սիւնին ...
 Դուն միշտ կ'ապրիս,
 Միշտ կը փայլիս
 Անմարելի լոյս,
 Եւ անխորտակ բերդ,
 Վսեմ բարի'ք,
 Մեծ խնդութիւն,
 Ողջո՛յն,
 Ողջո՛յն
 Իմ բերկրաշող
 Իմ լուսածին
 Խորհրդային
 Եւ անսասան
 Հայաստան ...:





ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ ԳՈՐԾԵՐ

ԱՅՍՊԷՍ Է ԱՄԵՐԻԿԱՆ	-25
ԼԵՆԻՆԵԱՆ ԵՐԳԵՐ	-25
ՓՈԹՈՐԻԿ	-50
ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՒ ԱՐՁԱԿ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒ- ԹԻԻՆՆԵՐ	-25

ԳԻՆ՝ 25 ՍԵՆՁ

ԵՐԵՒԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ

1938